

Z OBSAHU ČÍSLA

Časopis SCAN dnes a zítra

Quo vadis SCAN?

Nový rektor Univerzity Karlovy

Ústav hygieny a preventivního lékařství

Chirurgická klinika

Poděkování prof. Procházkovi

XVIII. vědecká konference LF a FN

Mezinárodní konference studentů
doktorských studijních programů

Prof. R. Malec slaví 90. narozeniny

Odborné akce FN a LF UK

Země lidí objektivem Jana Smita:
Segesta – starověké město Elymů

Vážení a milí čtenáři Scanu,

právě jste otevřeli první letošní číslo, které pro Vás připravila již nová redakce časopisu.

Doufáme, že Vás jeho obsah zaujme. Žádné radikální změny obsahu nebo formy časopisu nové vedení s ohledem na jeho již tradiční pojetí nechystá. Do budoucna bychom chtěli především zvýšit aktuálnost publikovaných příspěvků, k čemuž by měly přispět i nově zařazené rubriky věnované chystaným odborným a kulturním akcím v našem regionu resp. akcím, na jejichž přípravě se podílí pracoviště FN, LF UK a VLA. Posouzení, jak se nám to napoprvé podařilo, resp. bude dařit v budoucnu, je jen na Vás, našich čtenářích. Budeme Vám proto vděční za jakékoliv nápady či připomínky, jak kvalitu časopisu dále zlepšit a jeho obsah tak pro Vás udělat ještě zajímavějším.

Je mi opravdu líto, že jsme před několika dny ztratili bezesporu nejaktivnějšího člena redakční rady, pana prof. Chrobáka, který se do poslední chvíle zajímal o stav přípravy tohoto čísla. Byli jsme rádi, že byl ochoten se s námi podělit o zkušenosti ze své dlouholeté praxe.

Jeho moudré rady a laskavý přístup nám budou chybět.

Prof. MUDr. Vladimír Maisnar, Ph.D., MBA
šéfredaktor Scanu za novou redakci

Cholesterol, Tuk a Cukr znovu ovládly nemocniční školu

O tom, že civilizační choroby neohrožují pouze dospělou populaci a týkají se i dětí, už většina z nás ví. Proto škola při Fakultní nemocnici Hradec Králové spolupracuje se sdružením Zdravá Pětka a snaží se hravou formou upravit stravovací návyky malých pacientů. Zdravá Pětka na to má ten nejlepší recept.

Už po druhé do Hradce Králové poslala umělce z Pražské divadelní společnosti, aby dětem návyky zdravého životního stylu připomněli.

A nepřijeli žádní milí strýčkové. Do školy zavítal zákeřný Cholesterol, zlý Tuk a zrádný Cukr. Tito zloduši soutěžili s dětmi v téměř olympijských disciplínách. Děti zastupovaly ovoce a zeleninu. Ptáte se, kdo zvítězil?

Samozřejmě děti. A jak už to v pohádkách bývá, dobro zvítězí nad zlem. V této pohádce Cholesterol, Tuk i Sádlo pochopili, že salámy, klobásy a čokoláda vítězství nezajistí a začali se více přátelit s ovocem a zeleninou. Navíc už nikdo z nich nevysedává u televize a poohlíží se raději po nějakém tom sportování. Tak, jako to dělají ty správné děti. To pochopili všichni.

Umělci byli prostě skvělí!

Blanka Kivandová (ZŠ a MŠ při FNHK)

◀ Obr. na titulní straně – Oceněná fotografie z XXIV. ročníku fotografické soutěže Premiéra 2013, pořádá Impuls Hradec Králové, autorka: Barbora Pejšková, cyklus Cesty – cena FOMA Bohemia s.r.o.

Časopis SCAN založil a v letech 1991–2005 byl jeho vedoucím redaktorem PhDr. Vladimír Panoušek.

Šéfredaktor: prof. MUDr. Vladimír Maisnar, Ph.D., MBA, redaktorka: Be. Iveta Juranová. Adresa redakce: maisnar@fnhk.cz; juranova@lfhk.cuni.cz.

Redakční rada: Ing. Veronika Bartošová, PhDr. Josef Bavor, prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc., Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., Ph.D., prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Mgr. Lucie Jarešová, Ing. Eva Kvapilová, prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c., doc. MUDr. Jiří Páral, Ph.D., prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., PhDr. Jiří Štěpán, Mgr. Dana Vaňková, Miroslav Všečetka, doc. MUDr. Pavel Žáček, Ph.D.

Vydává Fakultní nemocnice v Hradci Králové jako čtvrtletník v Nakladatelství ATD Dvůr Králové n. Labem (atd.hk@seznam.cz, tel. 774 167 245)

Ročník XXIV (2014), č. 1 • Vyrobyly Tiskárny B.N.B., s.r.o., Velké Poříčí • MK ČR E 11425 • ISSN 1211–295X

(Časopis Scan je zveřejněn též na webových stránkách FN a LF na adrese <http://fnhk.cz> v kapitole O fakultní nemocnici a <http://lfhk.cuni.cz> v kapitole Informační služby – Časopisy)

Časopis SCAN dnes a zítra

Po dlouhých letech dochází ke změně ve vedení edičního týmu našeho společného časopisu SCAN. Prof. Šteiner vybudoval časopis na vysoké grafické i obsahové úrovni a za to mu patří náš obrovský dík. Naším cílem je uvedené periodikum nepochybně zachovat, neboť má svou již historickou hodnotu a své vnitřní kouzlo. V tuto chvíli se však nabízí i určité zamyšlení nad tím, jaká by měla být jeho budoucí podoba. Je nepochybně velice obtížné vytvořit periodikum, které by působilo intergeneračně a dokázalo atrahovat všechny věkové skupiny i mezioborově. Mladší generace a nemocniční čtenáři by více upřednostnili operativnější periodikum s informačním potenciálem směřovaným do současnosti, starší generace a fakultní auditorium naopak favorizuje více historizující sdělení. Je jednoznačné, že nadále chceme periodikum společné. Musíme tedy nalézt kompromis mezi těmito polárními názory. Výše uvedený pohled však není jistě takto černobílý u všech čtenářů, jeví se mi spíše s mírnou majoritou. Pokud časopis SCAN bude nadále vycházet jako čtvrtletník, není reálné, aby působil jako informační zpravodaj o aktualitách, které nastanou či nastaly v horizontu několika týdnů do budoucnosti či minulosti. V tuto chvíli existuje řada jiných možností,

jak tyto informace šířit a model informací na dedikovaných webech je jistě dobrou alternativou. Budu-li hovořit pouze za FN HK, každé velké zdravotnické zařízení vydává nějaký tištěný a zpravidla periodický materiál, který slouží dominantně k pozitivní propagaci daného zařízení. Výpravnost našeho časopisu tyto parametry jistě naplňuje. Diskutovat o obsahu a možná poměru jednotlivých sdělení je nepochybně možné. Myslím si, že by časopis měl postupně představovat jednotlivá klinická pracoviště i teoretické ústavy, měl by rozhodně nadále hovořit o významných jubileích klíčových pracovníků obou našich institucí. Je jistě žádoucí zmínit i nejdůležitější akce, které proběhly v uplynulém období. Z toho vyplývá, že není mým názorem dramatická obsahová změna, možná bych pouze limitoval prostor pro zprávy ze zahraničních cest či vernisáží a výstav.

Nový šéfredaktor vtiskne našemu časopisu jistě mírně nový styl a je dominantně jeho odpovědností, aby SCAN naplnil očekávání svých čtenářů. Já mu k tomu přeju mnoho tvůrčích nápadů a sil i štěstí a výdrž při vlastní realizaci.

Prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D.
ředitel FN Hradec Králové

Quo vadis SCAN?

Změna ve vedení SCANu je jistě dobrá příležitost k zamyšlení se nad tím, co časopis SCAN je a co má být v budoucnosti, co od této aktivity fakulta očekává. Než se budu tomuto tématu věnovat, musím nejprve poděkovat dosavadní redakci časopisu. Tímto vyjadřuji svoje upřímné poděkování prof. MUDr. Ivo Šteinerovi, který redakci SCANu vedl celých 8 let. A s radostí mohu jednoznačně konstatovat, že za tuto dobu se prof. Šteinerovi podařilo SCAN dostat na vynikající úroveň, jak po stránce obsahové, tak i grafické. A zcela po pravdě, je to osobní zásluha prof. Šteinera, neboť naprostou většinu redakční práce dělal on sám.

Jaký je pohled fakulty na současnost a budoucnost časopisu SCAN? Nebudu čtenáře SCANu napínat. Chci jednoznačně vyjádřit svůj názor, že jsem velmi rád, že časopis SCAN existuje. A jako děkan fakulty udělám vše potřebné, aby i nadále dobře fungoval a reprezentoval fakultu i fakultní nemocnici.

Jaké důvody mám k tomuto jednoznačnému stanovisku? Čím mohu odůvodnit existenci klasického tištěného časopisu v éře rychlé elektronické komunikace, v době e-mailů, blogů, diskusních skupin a sociálních sítí? Myslím si, že zdůvodnění vyplývá z cílů, které vydávání SCANu má, a do jisté míry i z jasného definování toho, jaké cíle nemá.

SCAN v žádném případě nemá být informačním systémem pro rutinní komunikaci vedení fakulty s pracovišti, se zaměstnanci a se studenty. K tomu slouží mnohem lépe jiná média jako je hromadný e-mail, webová stránka fakulty, atd. SCAN má jinou funkci. Má připomínat

a uchovávat události, které jsou trochu nadčasové a také trochu nad rámec standardních pracovních povinností. Tak jako k dobré vysoké škole patří sportovní, kulturní a společenské aktivity, patří k ní i zajímavý tištěný časopis. Právě takový časopis je to pravé místo, kde se mohou představovat pracoviště, zajímaví lidé i zajímavé události, a to vše v pěkném grafickém prostředí. Myslím si, že i v době každodenního používání elektronických čteček knih mají tištěné knihy své místo. Stejně tak má své místo i SCAN.

Navíc SCAN plní jednu zásadní roli, je to společný časopis Fakultní nemocnice Hradec Králové a Lékařské fakulty v Hradci Králové, je to společná komunikační platforma, která jednoznačně přispívá k udržování povědomí o tom, že jenom vzájemná úzká spolupráce těchto dvou institucí je ta správná volba do budoucnosti. V tom je SCAN nezastupitelný. A pro ty z nás, kteří jsou již závislí na elektronické komunikaci, máme přece elektronickou verzi SCANu, volně přístupnou na internetu. Takže pokračování ve vydávání časopisu jako společného produktu LF a FN je dobré rozhodnutí!

Závěrem chci popřát novému redakčnímu týmu, prof. Maisnarovi a Bc. Juranové, hodně úspěchů, hodně zajímavých nápadů, jak tento časopis ještě vylepšit, a hodně kvalitních příspěvků od nás zaměstnanců FN a LF.

Ať je to k dobru, štěstí a prospěchu!

Prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc.
děkan fakulty

Nový rektor Univerzity Karlovy prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA

Akademický senát UK na svém zasedání dne 25. října 2013 zvolil prof. MUDr. Tomáše Zimu, DrSc., MBA kandidátem na funkci rektora Univerzity Karlovy. Návrh na jmenování rektorem byl prostřednictvím ministra školství předložen prezidentu republiky, který novým rektorem předal jmenování 21. ledna. Rektor UK se ujal svého úřadu 1. února 2014, délka jeho funkčního období je čtyři roky. Profesor Tomáš Zima byl jediným kandidátem ve třetím kole voleb, ve kterých získal celkem 42 platných hlasů. Voleb se zúčastnilo všech 70 členů Akademického senátu Univerzity Karlovy, z toho bylo 34 studentů a 36 pedagogů včetně 4 zástupců Lékařské fakulty v Hradci Králové.

Volbě předcházela intenzivní předvolební kampaň, do které se zapojila i naše fakulta. V rámci této kampaně byli všichni tři kandidáti na rektora představeni akademické obci naší fakulty. Stalo se tak na shromáždění akademické obce Lékařské fakulty v Hradci Králové dne 10. září 2013. Následně pak Akademický senát naší fakulty přijal prohlášení, ve kterém oficiálně podpořil kandidaturu prof. Zimy.

Tolik stručná oficiální tisková zpráva. Je možné ji doplnit velmi stručnými životopisnými údaji: Prof. Zima absolvoval Fakultu všeobecného lékařství v roce 1990 a s 1. lékařskou fakultou a Všeobecnou fakultní nemocnicí je úzce spjat do dnešní doby. Před svým nástupem do funkce rektora působil jako přednosta Ústavu klinické biochemie a laboratorní diagnostiky 1. lékařské fakulty UK a Všeobecné fakultní nemocnice, současně vykonával funkci proděkana 1. LF UK pro vnější vztahy (2012-2013). Jeho specializací je klinická biochemie, vnitřní nemoci a nefrologie. V roce 2001 získal titul profesora v oboru Lékařská chemie a biochemie. V letech 2005 až 2012 vedl 1. lékařskou fakultu UK jako její děkan.

Jaké změny může Univerzita Karlova od nového vedení očekávat? A co může očekávat hradecká Lékařská fakulta? Předpověď může vycházet z předvolebního materiálu, který prof. Zima zveřejnil. Začnu vztahem prof. Zimy k Hradci Králové a k hradecké fakultě. Nový rektor UK má k Hradci Králové velkou osobní vazbu, část jeho příbuzenstva tady žije a Tomáš do Hradce často jezdí a stále jezdí. Kromě této příbuzenské vazby má prof. Zima v Hradci Králové celou řadu přátel, se kterými spolupracoval a spolupracuje. Důkazem dobrých vztahů s LF je i to, že prof. Zima je řadu let členem naší Vědecké rady.

Myslím si, že čtenáře SCANu by mohly zajímat názory nového rektora Univerzity Karlovy. Základní představu si můžeme udělat nejen z předvolebního prohlášení, ale i z rozhovorů, které po svém zvolení poskytl médiím. Z těch-

to materiálů vyjímám následující otázky a odpovědi prof. Zimy.

Do klání o funkci rektora jste šel také s vizí Univerzity Karlovy jako univerzity třetího tisíciletí. Jaké jsou hlavní předpoklady naplnění této vize?

Univerzita by měla být připravena tak, aby tímto stoletím prošla úspěšně, dynamicky a zařadila se mezi špičkové

univerzity světa. Jednou z oblastí, kde lze tuto vizi naplnit, je zaměření na špičkovou vědu, která bude, díky bohaté mezinárodní spolupráci, posouvat lidské vědění. Druhou oblastí je vzdělávání studentů, ale i společnosti, ať už formou pregraduálního vzdělávání, doktorským studiem nebo celoživotním vzděláváním. I způsob vzdělávání se na počátku třetího tisíciletí mění. Od klasické tabule a křídly, přes PowerPointové prezentace, po nyní nové doplňující systémy elektronického, distančního vzdělávání. Kontakt

pedagoga a studenta je jistě nezastupitelný, ale mohou ho zlepšit další podpůrné systémy.

Třetí rovina je role univerzity ve společnosti, kterou musí univerzita komunikačně dobře zvládnout. Musí zaujímat kvalifikovaná odborná stanoviska, která jsou před tím na univerzitě diskutována a podrobena kritické analýze.

Mezi kandidáty na post rektora UK jste byl odbornou veřejností vnímán jako manažer, který bude měnit, ale ne radikálně... Jaké změny pod vaším vedením nastanou?

Změny se dotknou především infrastruktury rektorátu, který by se měl více otevřít a efektivně komunikovat s akademickou obcí. Chci také otevřít problematiku informačních platform. Už jsem jednal s kolegy z Matematicko-fyzikální fakulty i s IT profesionály, a společně budeme hledat řešení, jak lépe využívat informační systémy na univerzitě. Změny by měly doznat také vnější vztahy a komunikace univerzity se společností. Moje představa je, že by mělo vzniknout muzeum UK, dále reprezentativní informační centrum UK, prezentující univerzitu a jejích 17 fakult. Připomeňme, že univerzitě patří prostory v samém srdci Prahy, kolem nichž projde denně tisíce lidí, včetně zahraničních turistů. Zlepšit by se mělo také pořádání tiskových konferencí univerzity. V krátké době se také obrátím na paní děkanky a pány děkany, jaké jsou názory jednotlivých fakult k diskutovaným tématům, která vyvstala v průběhu volební kampaně.

V úvodu svých programů jste spolu s protikandidáty zdůrazňoval význam autonomie pro fakulty i Univerzitu Karlovu jako celek. Co tuto univerzitní svobodu nejvíce ohrožuje?

Autonomie uvnitř univerzity se nastavuje vnitřními pravidly a jsem přesvědčen, že řadu činností lze i spolu s odpovědností delegovat na představitel fakult. Což může navíc ve výsledku odlehčit i některým administrativním problémům.

Ohledně vnější autonomie univerzit panuje shoda mezi českými vysokými školami, aby mohly svobodně učit a bádát, musí mít svoji autonomii danou zákonem o vysokých školách. Jistě jsou, byly a nejspíše i v budoucnu budou snahy o to, jak tuto autonomii narušovat. Autonomie je důležitá, dává vůli a svobodu vyjadřovat se k problémům a otázkám, které jsou ve společnosti nastolovány. Stát by měl dbát na kvalitu výuky na vysokých školách a důsledně ji kontrolovat, to se ale neděje. Stát by měl definovat, co od vysokých škol očekává, ale vlastní realizaci těchto očekávání nechat na školách a jejich svobodně volených orgánech.

Jaké budou vaše první kroky po jmenování do funkce rektora?

Především se budu chtít setkat s děkankami a děkany fakult a s představiteli akademického senátu a začnu naplňovat program, který senát oslovil, když mě zvolili. Po jmenování se na rektorátě sejdou s kolegiem a s vedoucími pracovníky rektorátu a představím vizi práce a některé kroky pro první dny. S některými představiteli se už setkávám tak, abych

Slavnostní inaugurace rektora Tomáše Zimy se uskutečnila dne 4. března 2014 od 14 hodin ve Velké aule Karolina.
Foto Odbor vnějších vztahů UK

mohl v únoru navázat na to, co už tady moji předchůdci započali.

V tuto chvíli oslovuji kolegyně a kolegy z akademické obce ohledně vytváření týmu, protože jsem před volbou nikomu nic dopředu nesliboval, takže mám volné ruce. Probíhají konzultace s akademiky a pracovníky univerzity a plánuji nutné analýzy. Po oficiálním uvedení do úřadu 1. února začnou jednání s představiteli senátu o návrhu složení vědecké rady, prorektorů a vedení Univerzity Karlovy. Abychom nastavili způsob komunikace a spolupráce, sejdou se také s děkankami a děkany a plánuji i setkání s vedoucími jednotlivých odborů rektorátu, které bych rád seznámil se svými vizemi a představi mi o fungování této instituce.

Prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc.

Habilitační řízení

Doc. MUDr. Miloslav Salavec, CSc. (Klinika nemocí kožních a pohlavních, FN HK)
docent v oboru Hygiena, preventivní lékařství a epidemiologie

Doc. MUDr. Miloslav Salavec, CSc. promoval v roce 1983 na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové v oboru Všeobecné lékařství. Po škole nastoupil do interní vědecké aspirantury na katedru dermatovenerologie LF UK v Hradci Králové, kde působí dosud. V letech 1988–89 a v roce 1992 pobýval na dlouhodobých odborných stážích, nejprve v Německu na Humboldtově univerzitě a posléze ve Spojených státech v Tischově nemocnici v New Yorku. V mezidobí působil krátce také ve funkci sekundárního lékaře na Kožní klinice FN HK, od ledna roku 1991 byl odborným asistentem Kliniky nemocí kožních a pohlavních, FN a LF UK v Hradci Králové. Zároveň vykonává funkci tajemníka katedry. V roce 1988 obhájil kandidátskou práci na téma Imunologické aspekty autoimunitních puchýřnatých dermatóz a byl mu udělen titul CSc.

Mjr. Doc. PharmDr. Aleš Tichý, Ph.D. (Katedra radiobiologie, Fakulta vojenského zdravotnictví UO)
docent v oboru Vojenská radiobiologie

V roce 2003 ukončil studium na Farmaceutické fakultě v Hradci Králové, obor Všeobecná farmacie. Diplomovou práci vypracoval v angličtině na téma „Apoptóza v děložní tkáni březích krys“ na Ústavu biochemie Farmaceutické fakulty Univerzity v Portu, Portugalsku. Od této doby se pak studiu buněčné smrti systematicky věnoval a věnuje se jí i v současnosti. V roce 2008 absolvoval postgraduální studium na LF v Hradci Králové v oboru Lékařská chemie a biochemie obhajobou disertační práce na téma: „Apoptóza a proliferace v nádorových buněčných liniích“. Dne 1. 4. 2005 se stal vojákem z povolání a pracuje na Katedře radiobiologie FVZ UO, kde zavedl metodu imunodetekce proteinů, kterou využil při vypracování biodozimetrických metod. Absolvoval několik zahraničních stáží; v letech 2003 a 2005 na pracovištích v Portugalsku, kde řešil problematiku mechanismů buněčné smrti a v r. 2010 v USA, kde se věnoval technikám hmotnostní spektrometrie.

Noví vedoucí pracovníci

Doc. MUDr. Stanislav Plíšek, Ph.D. proděkan pro specializační vzdělávání lékařů

Doc. Plíšek se narodil v roce 1954 v Hlinsku v Čechách. Maturoval na gymnáziu v Chrudimi v roce 1974, Lékařskou fakultu v Hradci Králové ukončil v roce 1980 a od promoce pracuje na Klinice infekčních nemocí, od roku 2008 jako přednosta. Disertační práci obhájil na téma Léčba chronické hepatitidy B a habilitační práci na téma Prediktivní faktory

v léčbě chronické hepatitidy C. Po dobu 10 let vykonával funkci vědeckého sekretáře hepatologické společnosti ČLS JEP a je dlouholetým členem výboru Společnosti infekčního lékařství ČLS JEP. Dále pracuje v akreditační komisi pro obor specializačního vzdělávání v infekčním lékařství, je členem oborové rady doktorského studijního programu Epidemiologie, v současnosti také předsedou zkušební komise pro atestační zkoušky v oboru Infekčního lékařství a zástupcem šéfredaktora časopisu Klinická mikrobiologie a infekční lékařství.

Ve své pracovní a vědecké činnosti se zaměřuje zejména na problematiku léčby chronických virových hepatitid, intenzivní péči v infektologii a možnosti moderní diagnostiky infekčních chorob. Vede garantované pracoviště pro léčbu chronických virových hepatitid.

Je ženatý, má dvě dcery. Ve svém volném čase se rád věnuje vysokohorské turistice, cestování a práci na chalupě.

Ing. Marek Bartheldi vedoucí Oddělení veřejných zakázek, Obchodní úsek FN HK

Narodil se v roce 1984 v Pardubicích, kde vystudoval nejprve sportovní gymnázium a následně inženýrský obor Informatika ve veřejné správě na Univerzitě Pardubice. Cennou zkušeností pro něj byl semestr strávený na studijním pobytu v Lisabonu na Ekonomické fakultě Univerzity Lusófony v rámci programu Erasmus. Celé mládí a studentská léta se aktivně věnoval sportu, především basketbalu, který hrál několik let i na profesionální úrovni.

Po ukončení studií našel uplatnění na centrále Nejvyššího kontrolního úřadu v Praze, kde byla jeho náplní kontrola prostředků poskytovaných ČR ze zahraničí, především ze strukturálních fondů EU. Zde na pozici kontrolora strávil pět let. Z pohledu chybovosti kontrolovaných oblastí byla samozřejmě nejproblémovější oblast veřejných zakázek, kdy sám napsal, že zadavatelům nikdy ze své pozice nezáviděl věcnou konfrontaci požadavků na pořízení toho, co doopravdy chtějí, s tím, aby byl zároveň celý proces v souladu s platnou legislativou.

Nástup na náročnou pozici funkce vedoucího Oddělení veřejných zakázek FN je pro něj výzvou, kterou přijal převážně z důvodu možnosti získání mimořádných zkušeností v problematice obchodování v oblasti zdravotnictví. Za svůj hlavní cíl považuje dosažení stavu, kdy prostředky FN HK na nákup budou vynakládány efektivně.

V osobním životě je dva a půl roku šťastně ženatý s manželkou Kateřinou a téměř rok hrdým otcem dcery Sofie.

devším z důvodu možnosti získání mimořádných zkušeností v problematice obchodování v oblasti zdravotnictví. Za svůj hlavní cíl považuje dosažení stavu, kdy prostředky FN HK na nákup budou vynakládány efektivně.

V osobním životě je dva a půl roku šťastně ženatý s manželkou Kateřinou a téměř rok hrdým otcem dcery Sofie.

Blanka Taufmanová vrchní sestra I. interní kardiologické kliniky

Narodila se v Hradci Králové. Po ukončení SZŠ, obor zdravotní sestra, nastoupila v roce 1974 na II. interní kliniku na Pospíšilově třídě, kde pracovala nejprve na standardním oddělení a poté na JIP. Po krátké mateřské dovolené v roce 1979 se vrátila na kliniku a nastoupila do ambulantní části jako odborná sestra. Pracovní poměr ve

Fakultní nemocnici v roce 1984 na krátký čas ukončila a přešla k VLVDÚ JEP jako výzkumná sestra na JIP II. interní kliniky. Důvodem byla nabídka přednosta kliniky prof. Pidrmana na převzetí postu staniční sestry v dalším roce. V roce 1988 Blanka Taufmanová ukončila pomaturitní specializační studium v oboru Anestezie, resuscitace a intenzivní péče. Funkci staniční sestry JIP vykonávala od roku 1985 až do zrušení tohoto oddělení v roce 2004. S většinou sester ze svého kolektivu přešla na I. interní kliniku – oddělení akutní kardiologie. Tady nejprve působila jako úseková sestra, později jako staniční sestra. Podílela se na založení ČAS ve Fakultní nemocnici, je aktivním členem kardiologické sekce. V posledních letech se intenzivně věnuje léčbě ran, hlavně vakuovým systémem a hojení pomocí aplikace larev. Absolvovala kurzy základní kardiopulmonální resuscitace pořádané klinikou KARIM. Každoročně provádí většinu školení KPR na pavilonu interních oborů i na některých dalších klinikách ve Fakultní nemocnici. V rámci akreditovaného pracoviště se stala školitelkou pro studenty zdravotnické školy, specializačního studia ARIP, záchranářů a ostatních složek záchranného systému. Předpokládá, že v této práci bude pokračovat i ve své nové funkci.

Mgr. Šárka Lipertová, Ph.D. vedoucí Právního odboru FN HK

Mgr. Šárka Lipertová absolvovala magisterské studium na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a následně doktorské studium tamtéž. Po ukončení magisterského studia pracovala na Okresním úřadě ve Svitavách na oddělení dopravy a silničního hospodářství, kde měla na starosti přestupkovou agendu. Po zrušení okresních úřadů s účinností od

1. ledna 2003 byla delimitována na Ministerstvo vnitra, odbor dozoru a kontroly veřejné správy, oddělení dozoru Pardubice, kde do svého nástupu do FN zastávala místo vedoucí oddělení.

V rámci profesní praxe se mimo jiné věnuje lektorské a publikační činnosti. Je lektorkou Institutu pro veřejnou správu Praha, dále spolupracuje i s řadou vysokých škol, a to jak tuzemských, tak zahraničních.

ÚSTAV HYGIENY A PREVENTIVNÍHO LÉKAŘSTVÍ

POHLED DO HISTORIE

Katedra hygieny byla na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové ustavena bezprostředně po jejím zřízení, dne 13. října 1945. Prvním přednostou (1945–1965) byl jmenován univerzitní **profesor MUDr. Vladimír Dvořák**, žák a pozdější asistent zakladatele české hygieny profesora Gustava Kabrhela. V roce 1951 se z Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové stala Vojenská lékařská akademie a profesor Dvořák zde působil, jako občanský zaměstnanec, ve funkci náčelníka Katedry obecné hygieny. Když byla v roce 1958 Vojenská lékařská akademie zrušena a obnovena civilní LF UK, pokračoval profesor Dvořák ve funkci vedoucího až do svého odchodu do důchodu v roce 1965. Vedle profesora Dvořáka působili na nově ustavené katedře ještě studenti MUC. Karel Dítě a MUC. Vladimír Kocher a dále pak chemik Ing. Václav Kratochvíl. V době Vojenské lékařské akademie se zde setkáváme se jmény MUDr. Miloslava Tušla, CSc., který byl ustanoven odborným asistentem na katedře v říjnu 1951, MUDr. Štěpánky Švorcové, CSc. (od r. 1953) a Ing. Vlastimila Kauta, CSc. (od r. 1954).

Od samého začátku usiloval prof. Dvořák o vytvoření nového profilu hygieny, jako progresivního oboru preventivního lékařství. Výzkumně se v počátcích angažoval především v oblasti hygieny vody. Na katedře se tehdy denně provádělo sledování kvality užitkové vody z Labe a byla analyzována také voda pitná. Protože tehdy ještě neexistovala hygienická služba, prováděly se rovněž rozbory vzorků potravin. V období příslušnosti k Vojenské lékařské akademii byla katedra zaměřena na sledování znečištění ovzduší v okolí průmyslových závodů (imise oxidu uhličitého, klimatičtí činitelé a poškozování lesních porostů). Byla studována adaptabilita člověka k některým plynům v pracovním prostředí (imise oxidu uhelnatého u motorizovaných armádních jednotek) a byly sledovány změny v reakcích organismu na tyto škodliviny v průběhu ontogeneze (plicní ventilace v modelových pokusech s laboratorními potkany) a za různého stupně rozvoje nemoci z ozáření.

Nástupcem profesora Dvořáka se stal jeho žák, **prof. MUDr. Miloslav Tušl, CSc.**, který vedl katedru hygieny v letech 1965 až 1987. Během své éry prosazoval fyziologické zaměření hygieny a podporoval realizaci praktických výstupů výzkumných prací. Katedra byla orientována na studium faktorů prostředí ve vazbě na vznik a rozvoj poškození organismu. Předmětem experimentálních studií byly inhalační expozice komplexním směsím škodlivin, reprezentovaných například výfukovými plyny nebo parami benzínu či nafty a perorální expozice toxickým kovům. Ve druhé polovině osmdesátých let pak byly expoziční pokusy na laboratorních zvířatech rozšířeny i o studium prepatologických známek poškození u profesionálně exponovaných

osob a skupina biologických ukazatelů byla doplněna o cytogenetickou analýzu chromosomových aberací. Sledovány byly účinky expozice benzínu, tetrachloretylénu, styrenu a vybraných toxických kovů. Orientace na oblast hodnocení zdravotních rizik faktorů prostředí se průběžně promítala i do struktury výuky studentů. Tím ovšem ve výuce nebyl nijak potlačen význam zdravotního vlivu faktorů životního stylu. Profesor Tušl, v duchu svého předchůdce prof. Dvořáka, pokládal výchovu k prevenci za jádro hygieny, což zdůrazňoval zvláště v posledních letech svého působení při celostátních diskusích o koncepci hygieny jako medicínského oboru.

Z řady vysokoškoláků, kteří pracovali na katedře hygieny pod vedením prof. Tušla, je třeba zmínit MUDr. Štěpánku Švorcovou, CSc. a Ing. Vlastimila Kauta, CSc. Jistou generační obměnou pak byl příchod Ing. Adolfa Vyskočila a Ing. Jindřicha Obršála. Z mladších zaměstnanců je možné zmínit příchod MUDr. Jindry Šmejkalové v roce 1983 a Ing. Zdeňka Fialy v roce 1986.

Vedle těchto „kmenových“ zaměstnanců je nutno vzpomenout řady dalších vysokoškolských pracovníků, kteří prošli katedrou hygieny, ať již jako stálí pedagogičtí či vědecktí pracovníci, nebo lidé působící zde pouze na část pracovního úvazku, eventuálně jako vědecktí aspiranti. Byli to MUDr. R. Bednářová, MUDr. M. Bergerová - Hodovalová, MUDr. J. Dürrer, CSc., MUDr. J. Hochmann, CSc., MUDr.

V. Hutková, MUDr. Z. Kubová, CSc., MUDr. A. Mrázová, MUDr. J. Lesná, Ph.D., doc. Ing. J. Severa, CSc., MUDr. J. Sobotková - Pospíšilová, Ing. V. Stolín, MUDr. M. Šamánek, CSc., Ing. O. Vincent a Ing. V. Zikeš.

Po profesoru Tušlovi vedl katedru do roku 1990 **doc. Ing. Adolf Vyskočil, CSc.** Vzhledem k tomu, že docent Vyskočil byl hlavním „hnacím motorem“ všech výše uvedených výzkumných aktivit katedry, je pochopitelné, že vědecké i pedagogické zaměření katedry zůstalo zachováno. Pozitivním prvkem jeho relativně krátké doby vedení katedry bylo vy-

znamné rozšíření struktury experimentálních i epidemiologických studií (zejména v oblasti nefrotoxicity a genotoxicity) a navázání dalších zahraničních pracovních kontaktů. V roce 1991 byl docent Vyskočil pozván na jednoroční pracovní pobyt na „Department of Occupational and Environmental Health, University of Montreal“, kde působil na pozici profesora dodnes.

V letech 1990 až 1997 zastával funkci vedoucího katedry **prof. RNDr. Vladimír Srb, DrSc.**, který se na fakultu vrátil v rámci rehabilitačního řízení. V osobě profesora Srba získala katedra uznávaného odborníka v oblasti genetické toxikologie, což zákonitě přineslo změny ve výzkumném zaměření katedry. Došlo k částečnému odklonu od experimentálního studia nefrotoxicity a k posílení epidemiologického výzkumu. V oblasti ochrany zdraví byl výzkum zaměřen na genotoxicitu svářčeských dýmů, těžkých kovů, polyaromatických uhlovodíků a vláknitých materiálů. V oblasti podpory zdraví byly prováděny analýzy vlivu životního stylu vysokoškolských studentů, seniorů a zdravotně handicapovaných osob na zdraví a kvalitu života. V roce 1992 odešel z katedry doc. Vyskočil a na jeho místo byl přijat doktor (posléze docent) Jaroslav Tejral, který společně s doktorem Srbem dlouhá léta působil na Krajské hygienické stanici v Hradci Králové. V uvedené době došlo také ke změně názvu pracoviště na Ústav hygieny a preventivního lékařství. Pozitivním jevem éry profesora Srba bylo prohloubení výzkumu genotoxicity a rozšíření pracovních vazeb s terénní hygienickou službou (Krajskou hygienickou stanicí a Zdravotním ústavem v Hradci Králové). Negativní skutečností byla redukce vysokoškolských míst ústavu, čímž byl oslaben zejména jeho vědecký potenciál.

Po odchodu prof. Srba do důchodu v roce 1997 se přednostkou ústavu stala **doc. MUDr. Jindra Šmejkalová, CSc.** Převzala ústav jako početně malý, nicméně stabilizovaný a sehraný tým odborníků, kteří byli schopni spolupracovat a měli shodný názor na odborné i pedagogické zaměření pracoviště. Díky zaběhnuté spolupráci s řadou českých i zahraničních pracovišť byl ústav schopen řešit (či participovat na řešení) řady českých i mezinárodních výzkumných projektů (IGA MZ, FRVŠ, Národní programy podpory zdraví MZ, GA UK, SEAD/NATO). Výzkum byl i nadále zaměřen na sledování vlivu expozice polycyklickým aromatickým uhlovodíkům, těžkým kovům a vláknitým materiálům na zdraví exponovaných osob. V rámci řešených populačních studií byla monitorována prevalence kouření ve vybraných populačních skupinách, sledován vliv pasivního kouření na zdraví dětí předškolního a školního věku, zjišťována prevalence kojení a vhodnost a účinnost vybraných forem tělesné aktivity v ozdravných preventivních programech. Prováděn byl rovněž pedagogický výzkum s cílem zkvalitnění výuky a inovace kurikula. Nelze opomenout ani významné zapojení učitelů ústavu do postgraduální výchovy českých i zahraničních posluchačů. V období vedení ústavu doc. Šmejkalovou odešel do důchodu doc. Tejral a následně byla přijata MUDr. Lenka Kotingová.

Od podzimu roku 2012 je přednostou ústavu **prof. Ing. Zdeněk Fiala, CSc.**, který pokračuje v nastavené linii vzdělávací a výzkumné činnosti.

PROGRAMOVÁ KONCEPCE ÚSTAVU

Základním postulátem výzkumu a výuky je ochrana a podpora zdraví člověka ve vztahu k životnímu a pracovnímu prostředí a k životnímu stylu. Konečným cílem je zlepšování životních podmínek populace, jako předpokladu k udržení zdraví a tím i kvality života. Mezi stěžejní nástroje, používané k dosažení výše uvedených cílů, patří hodnocení a zvládnutí chemických, fyzikálních, sociálních a psychologických zdravotně-rizikových faktorů.

Pracovníci ústavu zajišťují pregraduální výuku hygieny a preventivního lékařství u posluchačů magisterských studijních programů Lékařské fakulty UK v Hradci Králové (v českém a anglickém jazyce) a participují na výuce bakalářských studijních programů. Souběžně se podílejí na pregraduální výuce bakalářského a magisterského studijního programu Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové, na výuce bakalářského studijního programu Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice a na výuce bakalářského studijního programu Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové.

Oborová rada Lékařské fakulty UK v Hradci Králové pro obor Hygieny, preventivního lékařství získala akreditaci pro čtyřletý doktorský studijní program Hygieny, preventivního lékařství v české a anglické variantě a akreditaci pro habilitační řízení v oboru Hygieny, preventivního lékařství a epidemiologie. V současné době studuje v doktorském studijním programu 11 českých studentů. Témata disertačních prací jsou obsahově úzce spojena s hlavními směry výzkumu ústavu.

Programová koncepce v oblasti pregraduální výuky směřuje k postupnému rozšiřování počtu hodin praktické výuky (řešení případových studií) s adekvátním nárůstem počtu konzultačních hodin. V oblasti postgraduálního studia je akcentována snaha o užší spolupráci s hygienickou službou při volbě témat disertačních prací a o širší zapojení profesionálů z hygienické služby do výuky, zejména v rámci zajišťování před-státnicové praxe posluchačů. Podporovány jsou dlouhodobé studijní pobyty na pracovištích zahraničních partnerů a výuková par-

tipace zahraničních odborníků. Aktivita naší oborové rady směřují k získání akreditace pro jmenovací řízení.

Výzkumná činnost ústavu je nyní rámcově orientována (1) na hodnocení úrovně zdravotních rizik chemických a fyzikálních faktorů z životního a pracovního prostředí a (2) na hodnocení vlivu vybraných faktorů životního stylu, na vnímání zdravotních rizik a na hodnocení kvality života. Metodicky výzkum zajišťují experimenty in vitro, analytické a experimentální epidemiologické studie a počítačové modelování.

Jak již bylo uvedeno, ústav byl od devadesátých let řešitelem řady výzkumných projektů. Jejich realizace byla možná díky dlouhodobé spolupráci s řadou teoretických a klinických pracovišť Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice v Hradci Králové, zejména s Ústavem patologické fyziologie, Ústavem sociálního lékařství, Ústavem klinické imunologie a alergologie, Klinikou nemocí kožních a pohlavních a Ústavem klinické biochemie a diagnostiky. Významná je rovněž spolupráce s Katedrou vojenské hygieny Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany, Katedrou tělesné výchovy a sportu Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové, Fakultou zdravotnických studií Univerzity Pardubice, Krajskou hygienickou stanicí Královéhradeckého kraje a Zdravotním ústavem se sídlem v Hradci Králové (dnes Zdravotní ústav se sídlem v Ústí nad Labem). Ze zahraničních partnerů nutno zmínit zejména Faculté de médecine, Université de Montréal, Institut de recherche Robert-Sauvé en santé et en sécurité du travail (IRSST Montréal) a National Institute of Occupational Health (STAMI) v Oslo.

V roce 2012 se ústav zapojil, společně s Ústavem sociálního lékařství a Ústavem lékařské biofyziky, do vědecké činnosti prováděné v rámci výzkumného projektu PRVOUK P37 (Nové postupy v diagnostice a terapii civilizačních chorob a onemocnění spojených se stárnutím populace).

Hodnocení úrovně zdravotních rizik je i nadále orientováno na skupinu polycyklických aromatických uhlovodíků. Výzkum je zaměřen na studium jejich dermální absorpce a následné biotransformace, na hodnocení jimi indukovaných genotoxických a epigenetických mechanismů karcinogeneze a na sledování post-expozičních změn funkcí imunitního systému. Z dalších směrů výzkumu v této oblasti je nutno zmínit studium biologických interakcí ve směsích látek, studium parametrů kinetiky dermální absorpce, hodnocení zdravotních účinků expozice nízkofrekvenčnímu hluku a matematické modelování šíření látek v ovzduší.

Dotazníkové zdravotně-sociální studie jsou zaměřeny na hodnocení úrovně vnímání zdravotních rizik plynoucích ze životního stylu, osobní/rodinné zátěže nebo vykonávané profese. Objektivizace pracovního stresu je prováděna pomocí analýzy hladiny salivárního kortizolu. Konečné hodnocení je pak orientováno na posouzení vztahu mezi mírou subjektivně percipované zátěže a hladinou kortizolu jako biochemického indikátoru chronického stresu. Paralelně by studie měly být zaměřovány též na sledování kvality života různých populačních skupin zdravých osob a na sledování kvality života pacientů.

prof. Ing. Zdeněk Fiala, CSc.

doc. MUDr. Jindra Šmejkalová, CSc.

UKÁZKY NOVINEK V LÉKAŘSKÉ KNIHOVNĚ:

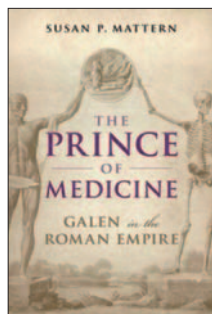

VESALIUS, Andrea. *The fabric of the human body: an annotated translation of the 1543 and 1555 editions of „De humani corporis fabrica libri septem“.* Basel: Karger, 2014, 2 sv. (cxix, 1337, v s.). ISBN 978-33-180-2246-2.

Brabantský (nyní Belgie) anatom a lékař Andreas Vesalius (1514–1564) – zakladatel moderní anatomie člověka protestoval proti stávajícímu

lékařskému systému a prosazoval zavedení nových standardů moderní anatomie. Je znám jako autor výpravné knihy o lidské anatomii - De humani corporis fabrica (stavba lidského těla), která otřásla základy vědy a nyní je poprvé dostupná v angličtině s přepracovanými Vesaliovými ilustracemi.

Lékařská knihovna LF UK v HK toto dílo zakoupila v tištěné podobě a je vystaveno ve výpůjčním oddělení. Více také na: <http://www.vesaliusfabrica.com/>

MATTERN, Susan P. *The prince of medicine: Galen in the Roman Empire.* New York, NY: Oxford University Press, c2013, xx, 334 p., [8] p. of plates. ISBN 978-0-19-960545-3.

První autoritativní životopis Galena z Pergamu (A.D. 129 - 216) v angličtině. Galen byl jedním z nejznámějších starověkých lékařů, významným filosofem pozdní antiky a originálním logikem.

NOVELL, Richard, Daryll M BAKER, N GODDARD a R KIRK. *Kirk's general surgical operations.* 6th ed. Edinburgh: Churchill Livingstone/Elsevier, 2013, xii, 667 p. : il. ISBN 978-070-2044-823.

Knihy o obecných chirurgických operacích je vysoce oceňovanou a komplexní učebnicí operativních zákroků. Praktická příručka pro chirurgy.

VEIS, Jaroslav. Q. B. F. F. F. S.: quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit = necht' je to k dobru, štěstí, blahu a zdaru : 3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze. 1. vyd. V Praze: 3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy, c2013, 613 s. ISBN 978-80-87878-05-7.

Publikace obsahuje historické údaje i aktuální informace o 3. lékařské fakultě UK v Praze a jejích klinikách, ústavech a dalších zařízeních. Součástí knihy jsou medailony významných pracovníků fakulty, osobní vzpomínky a prožitky některých současných pracovníků i bývalých studentů na události doby minulé, faktografické stati o historii UK, 3. LF, FNKV i celých Královských Vinohrad, filozoficky laděné eseje i důležité statistické přehledy, včetně seznamu absolventů fakulty od akademického roku 1955/1956 do současnosti.

CHIRURGICKÁ KLINIKA

Chirurgická klinika Fakultní nemocnice v Hradci Králové patří svou velikostí a spektrem činností k největším chirurgickým pracovištím v České republice. Pracoviště kromě standardní chirurgické péče v plném rozsahu poskytuje vysoce specializovanou péči pacientům nejenom z Královehradeckého kraje.

Hradecká klinika vznikla v roce 1945 po zřízení lékařské fakulty. Její existence byla a je spojena s působením významných osobností české chirurgie. Klinika byla vybudována na základě chirurgického oddělení Všeobecné okresní nemocnice v Hradci Králové pod vedením docenta, později akademika Jana Bedrny, který zde působil do své předčasné smrti v roce 1956. Ve vedení kliniky jej následovali prof. Jaroslav Procházka a prof. Vladimír Brzek. V roce 1985 byla chirurgická klinika přestěhována do nového pavilonu, který byl pojmenován podle zakladatele hradecké chirurgické školy „Bedrnův pavilon“. Přestěhováním pracoviště do nové budovy vznikají tři kliniky – 1. chirurgická klinika vedená doc. Teodózem Suchým, 2. chirurgická klinika vedená prof. Bohumilem Konečným a kardiouchirurgická klinika v čele s prof. Vladimírem Brzkiem. V roce 1990 došlo ke sloučení prvních dvou chirurgických klinik. Přednostou kliniky byl jmenován docent Jan Bedrna, syn akademika Bedrny, který úspěšně vedl kliniku po následujících deset let. Mezi lety 2000 až 2006 vedl kliniku prof. Zbyněk Vobořil. V roce 2006 stanul v čele kliniky doc. Alexander Ferko, který byl o tři roky později jmenován profesorem chirurgie. Za jeho působení došlo k restrukturalizaci kliniky, mohutnému rozvoji v oblasti vědecko-výzkumné činnosti a aplikaci nových operačních technik. Zejména pak šlo o miniinvazivní techniky a laparoskopické operování, kolorektální chirurgii a hepatopankreatobiliární chirurgii. Chirurgická klinika se postupně stala pracovištěm celorepublikového významu, prosazujícím nejnovější trendy, techniky a technologie v chirurgii.

V současnosti je klinika rozdělena do čtyř primariátů: všeobecné chirurgie a onkochirurgie, úrazové chirurgie, cévní chirurgie a plastické chirurgie. Na klinice pracuje 60 lékařů a 111 nelékařských zdravotních pracovníků. Kliniku tvoří čtyři samostatná standardní oddělení a dvě jednotky intenzivní péče. Ročně je ambulantně ošetřováno okolo 60 000 pacientů. Téměř 5 000 pacientů je každoročně hospitalizováno a je provedeno na 5 000 operačních výkonů. Klinika využívá šest operačních sálů, z nichž čtyři byly kompletně modernizovány v roce 2009. Operační sály jsou vybaveny nejmodernějšími technologiemi včetně navigace, intraoperační monografie a angiografie, HDTV laparoskopického zobrazení a videořetězce.

Kromě péče o nemocné v rozsahu odpovídajícím městské a okresní nemocnici v Hradci Králové, poskytuje klinika rozsáhlou specializovanou činnost v celé řadě oblastí. V případě všeobecné chirurgie a onkochirurgie jde zejména o kolorektální chirurgii, hepatopankreatobiliární chirurgii a mamologii. V rámci restrukturalizace po roce 2006 vznikly samostatné specializované skupiny, které zajišťují kom-

plexní ambulantní a ústavní péči v jednotlivých problematikách. K největšímu rozvoji po roce 2006 došlo díky prof. Alexandru Ferkovi zejména v oblasti laparoskopické operativy, kdy byly zavedeny laparoskopické resekce konečnicku a laparoskopické kolektomie. V oblasti laparoskopické chirurgie jater se klinika stala vedoucím pracovištěm na republikové úrovni, kdy kromě neanatomických malých resekcí jater jsou v současnosti prováděny i obtížné velké anatomické resekce, jaké představuje rozšířená pravostranná hemihepatektomie. Další zavedené výkony jsou i laparoskopické splenektomie a resekce slinivky, zejména laparoskopické distální pankreatektomie. S příchodem MUDr. Júlia Őrhalmiho na kliniku v roce 2011 a jeho nástupem do vedení samostatné skupiny kolorektální chirurgie došlo k rozvoji proktologie a zkvalitnění péče o nemocné s benigními onemocněními konečnicku. Byly zavedeny nové techniky v léčbě periproktálních píštělí, hemeroidů apod. V současnosti je na klinice připraven projekt přestavby a renovace koloproktologické ambulance. Výsledky, které jsou dosahovány v chirurgické léčbě onemocnění trávicí trubice a prsu, včetně nádorových onemocnění, jsou srovnatelné s evropskými pracovišti.

Náplní práce úrazové chirurgie je akutní ošetření, následná péče a doléčení dospělých pacientů s úrazy. Oddělení úrazové chirurgie je nedílnou součástí struktury Traumacentra pro dospělé Fakultní nemocnice v Hradci Králové pro region Královehradeckého kraje. Urgentní a akutní péče je úrazovým pacientům poskytována na moderně vybaveném Oddělení urgentní medicíny v pavilonu uvedeném do provozu na počátku roku 2008, který přímo navazuje na pavilony chirurgických oborů.

Plastická chirurgie se zabývá specializovanou diagnostickou a léčebnou péčí o některé vrozené a získané vady, poškození a deformity, léčbou čerstvých poranění a jejich následků, pokud vyžadují speciální výkony plastické chirurgie. Zajišťuje léčebnou péči o komplikovaná poranění ruky a obličeje a jejich následky. Zabývá se také chirurgickou léčbou nádorových onemocnění postihujících převážně kožní kryt. Dalším úkolem je léčba popálenin v rozsahu daném v rámci akreditace pracoviště. Součástí náplně oboru je i estetická chirurgie. V posledních letech plastická chirurgie rozvíjí rekonstrukční chirurgii pomocí volných přenosů tkání ze vzdáleného místa tzv. mikrochirurgickou technikou. Novinkou je také klinické využití plazmy bohaté na trombocyty v léčbě chronických defektů.

Primariát cévní chirurgie je specializovaným a spádovým pracovištěm pro Královehradecký kraj. Zabývá se specializovanou diagnostickou a léčebnou péčí o nemocné s chronickým i akutním postižením tepen a žil včetně úrazů. Nejpočetnější skupinou jsou nemocní s postižením tepen na podkladě aterosklerózy. Primariát cévní chirurgie je součástí struktury angiocentra, komplexního neurovaskulárního a kardiiovaskulárního centra Fakultní nemocnice v Hradci Králové. V roce 2013 byl do funkce primáře cévní chirurgie

jmenován MUDr. Igor Guňka, Ph.D., který poměrně rychle zavedl do klinické praxe nové operační techniky v léčbě ischemické choroby srdeční a varixů dolních končetin, jako je například endoskopická subfasciální ligace varixů. Novinkou je také použití alogenních cévních štěpů při řešení ischemické choroby dolních končetin.

VÝUKA A VÝCHOVA

Chirurgická klinika se v rámci pregraduální a postgraduální výuky podílí na výuce studentů Lékařské fakulty v Hradci Králové a Fakulty vojenského zdravotnictví v bakalářských, magisterských a doktorských studijních oborech. Nedílnou součástí je i postgraduální příprava lékařů ve specializační přípravě. Hradecká klinika je plně akreditovaným centrem pro výchovu mladých chirurgů. V roce 2008 byl do praxe uveden unikátní systém postgraduální přípravy rezidentů. V současné době je na klinice v přípravě k atestaci z chirurgie a úrazové chirurgie 15 rezidentů.

Klinika se také aktivně angažuje v rámci postgraduálních kurzů a přípravy mladých lékařů z jiných pracovišť. Přímo v prostorách kliniky bylo otevřeno školící centrum Aeskulap Academie. Ve spolupráci s chirurgickou klinikou a lektory z chirurgické kliniky jsou pravidelně pořádány kurzy laparoskopické chirurgie pro nejmladší chirurgy zaměřené na laparoskopickou cholecystektomii (Basic laparoscopic skills) a pro pokročilejší chirurgy je pořádán kurz laparoskopické tříselné kýly (Advanced laparoscopic skills). Dalšími pravidelnými školícími akcemi jsou kurzy hojení chronických ran a kurzy elektrochirurgie a hemostázy.

Chirurgická klinika se v posledních osmi letech stala také centrem profesního vzdělávání v pokročilé laparoskopické kolorektální chirurgii. Jde o kurzy pořádané ve spolupráci s firmou Johnson & Johnson pro zkušené chirurgy. Jejich náplní je teoretická příprava, praktický nácvik výkonu na zvířecím modelu, asistence na operačním sále a praktické provedení výkonu pod dohledem zkušeného lektora z chirurgické kliniky.

Tradicí se již také staly živé přenosy z operačních sálů, které jsou věnovány specifické problematice zejména v kolorektální chirurgii, laparoskopických resekcích jater a laparoskopické cholecystektomii jedním portem, tzv. SILS cholecystektomie. Část těchto živých přenosů proběhla jako součást odborného programu tradičních Bedrnových dnů,

kteří chirurgická klinika pořádá každé dva roky. V rámci těchto odborných akcí přednášela a operovala v Hradci Králové celá řada významných osobností světové chirurgie. V roce 2010 přijal pozvání prof. Eric Rullier (St. André Hospital, Bordeaux, Francie), který živě prováděl laparoskopickou resekci konečnicku pro maligní onemocnění. Významnou událostí v české chirurgii byla přednáška a živá operace prof. Richarda Johna Healda (Pelican Cancer Foundation, Hampshire, Velká Británie) v roce 2011, který

Významná návštěva prof. Richarda Johna Healda (Pelican Cancer Foundation, Hampshire, Velká Británie), v roce 2011, třetí zprava, který na chirurgické klinice provedl otevřenou resekci konečnicku s totální mezorektální excízi.

na chirurgické klinice provedl otevřenou resekci konečnicku s totální mezorektální excízi. Prof. Heald je považován za otce metody totální mezorektální excize, která celosvětově zásadním způsobem ovlivnila chirurgickou léčbu karcinomu rekta. Dalšími osobnostmi byly například prof. Eloy Espin Basany (Barcelona, Španělsko), prof. Jose Enrique Casai Núñez (Vigo, Španělsko) a prof. Nillson (Karolinska University Hospital, Stockholm, Švédsko), který v rámci Bedrnových dnů v roce 2013 živě demonstroval extralevátorovou amputaci konečnicku v léčbě pokročilého nádoru konečnicku.

VÝZKUM

Klinika je centrem výzkumu celorepublikového významu. V rámci experimentální chirurgie využívá chirurgická klinika pracoviště vivária Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany v Hradci Králové. To disponuje plně vybaveným operačním sálem umožňující provádět velké spektrum chirurgických výkonů včetně endoskopického a laparoskopického operování. V rámci experimentální činnosti byla v posledních letech věnována pozornost testování nových biodegradabilních materiálů v chirurgii zaživacího traktu, možnostem zvýšení bezpečnosti uzávěry pažáru slinivky při lapa-

Pohled na operační sál chirurgické kliniky vybavený nejnovějšími technologiemi včetně HDTV videořetězce. Uprostřed operačního týmu významný host prof. Eric Rullier (St. André Hospital, Bordeaux, Francie), který provádí laparoskopickou resekci konečnicku pro nádor.

roskopické distální pankreatektomii nebo endoskopické chirurgii využívající přirozené tělní otvory, tzv. NOTES (Natural Orifice Transluminal Endoscopic Surgery). Dalšími experimenty bylo využití nových materiálů v léčbě chirurgických infekcí, testování tkáňové perfuze při tekutinové resuscitaci septického šoku nebo vlivu tekutin na tkáňovou perfuzi v rámci kolorektální chirurgie.

Na chirurgické klinice probíhá také celá řada klinických studií, které ve většině případů probíhají na celorepublikové úrovni. Jde o studie parametrického sledování kvality TME jako nástroje k omezení lokálních recidiv po operacích pro karcinom rekta, hodnocení kvality multimodální péče u nemocných s jaterními metastázami kolorektálního karcinomu v rámci komplexních onkologických center ČR a personalizace antibiotické léčby u chirurgických nemocných se závažnou bakteriální infekcí a významnou sekvestrací tekutin.

VÝZNAMNÉ ŽIVOTNÍ JUBILEUM

Na závěr mi dovoluji ještě malé připomenutí. Dne 9. září 2013 oslavil významné životní jubileum, 70 let, dlouholetý člen chirurgické kliniky MUDr. Karel Kabeláč. Na chirurgickou kliniku nastoupil v roce 1984 po praxi na chirurgickém oddělení nemocnice v Žacléři a Kolíně. Od roku 1985 vykonával funkci zástupce pro léčebnou péči na 1. chirurgické klinice FN v Hradci Králové a po spojení obou chirurgických klinik v roce 1990 vedl oddělení všeobecné chirurgie. V roce 2002 byl jmenován do funkce vedoucího lékaře operačních sálů a centrální sterilizace, kterou vykonává dosud. V letech 2009 až 2013 zároveň působil ve funkci lékařského náměstka pro chirurgické obory. Ve své odborné praxi se věnoval chirurgii v celém rozsahu, nicméně specializoval se zejména na chirurgii horní části zažívacího traktu a chirurgii obezity.

doc. MUDr. Zdeněk Šubrt, Ph.D.,

chirurgická klinika FN a LF UK Hradec Králové

Poděkování prof. Procházce a vděčnost hradecké medicíně i po desetiletích

V době vánočních svátků uplynulého roku 2013 byl na Fakultu vojenského zdravotnictví Univerzity obrany¹ v Hradci Králové doručen dopis adresovaný rektorovi Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně² v Hradci Králové. Odesílatelem byl pan Mieczyslaw Starosta z polské Poznaně. Vedle přání k vánočním svátkům a novému roku 2014 dopis obsahoval také poděkování a popis léčení, které pisatel absolvoval v roce 1958 na chirurgické klinice a na plicním oddělení v Nechanicích tehdejší Vojenské lékařské akademie. Následující řádky pana Starosty, které v překladu otiskujeme, dokládají historicky vysokou odbornou úroveň a prestiž, která je s hradeckou medicínou kontinuálně spjata a rozvíjena.

Koncem roku 1958 jsem se vrátil domů po deseti měsících léčení v Čechách, na plicním oddělení v Nechanicích. Vrátil jsem se šťastný a vyléčený. Lékařská diagnóza mého onemocnění byla stanovena na konci roku 1957 v nemocnici v Bystré ve Slezsku se závěry a prognózou pouhých tří měsíců života. Měl jsem štěstí, že jsem v této situaci potkal dobré lidi. Prvním byl pan dr. František Grabski, který zorganizoval moji hospitalizaci v Hradci Králové. Druhým pak byl pan profesor Jaroslav Procházka³, který s kolektivem skvělých lékařů a sester mě operoval v Nechanicích dne 2. 7. 1958 a vyjmul z mého těla proděravělou levou plíci. Díky této operaci jsem se podruhé narodil a pan profesor se stal mým „druhým otcem“. Já a moje rodina jsme nekonečně vděční pracovníkům Vaší kliniky. Mohl jsem dokončit studium techniky, založil jsem rodinu (starší syn je již také dědou) a odpracoval jsem 45 let. Mám již 82 roků, 14 let jsem v důchodu. Od operace v roce 1958 jsem již neměl žádné zdravotní problémy s plícemi. Mám jiné nemoci, ale to je u starého člověka přece normální. Od roku 1958 vyznávám filozofii: „Těš se z každého dne,“ která mně přináší radost a pocit životního štěstí. A to všechno díky vám. Děkuji.

Prof. MUDr. Josef Fusek, DrSc., dr.h.c.

emeritní rektor Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové

Pozn.

¹ Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany v Hradci Králové – od 1. 9. 2004 nový název pro Vojenskou lékařskou akademii J. E. Purkyně v Hradci Králové, založenou r. 1951.

² Vojenská lékařská akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové, v letech 1951–1958 obsahovala jak původně civilní lékařskou fakultu UK, tak i klinickou (současnou fakultní) nemocnici.

³ Prof. MUDr. Jaroslav Procházka, DrSc. (1913–2003), žák akademika Bedrny, druhý přednosta chirurgické kliniky v Hradci Králové, chirurg světového formátu, průkopník hrudní chirurgie a kardiochirurgie u nás i v zahraničí.

Co se skrývá pod zkratkou CTBT?

V České republice je několik fakultních nemocnic, avšak pouze Fakultní nemocnice v Hradci Králové má kromě jednotlivých klinik na svém seznamu i aktivně fungující Centrum transferu biomedicínských technologií (dále jen CTBT). Jedná se o pracoviště, jehož smyslem a náplní je podpora komercializace úspěšných výsledků práce vědců královéhradecké Fakultní nemocnice, Univerzity Hradec Králové a Fakulty vojenského zdravotnictví v oblasti biomedicíny a informačních technologií.

Pracovníci CTBT prověřují komerční potenciál výsledků výzkumu, pomáhají a podporují vědce v uplatnění jejich projektů v praxi. Kromě podpory vědeckých kapacit při samotném výzkumu CTBT poskytuje především metodickou pomoc při ochraně duševního vlastnictví a zajišťuje řádné legislativní kroky při procesu patentování, udělení licence, nebo při prodeji nového objevu. CTBT se zároveň věnuje komunikaci s firmami v oblasti společného výzkumu a také pořádání vzdělávacích seminářů a workshopů pro výzkumníky. Lektory jsou nejen pracovníci týmu CTBT, ale také vedoucí pracovníci nejúspěšnějších center transferu technologií z tuzemska i zahraničí a experti z oblasti licencování a sociálních sítí. V rámci konference projektu Centrum pro inovace v me-

dicíně – CEPIN, která se konala v listopadu 2013 ve Výukovém centru Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v areálu Fakultní nemocnice, specialisté CTBT zorganizovali populární workshop pro výzkumníky a zařídili osobní účast jedné ze zahraničních transferových hvězd – ředitele Centra pro transfer znalostí skotské Univerzity v St. Andrews – Ewana Chirnsida, BSc. PhD. Dalším významným počinem CTBT v rámci působení ve Fakultní nemocnici byl jeho významný podíl na spolupořádání a organizaci 18. ročníku mezinárodní česko-slovenské toxikologické konference TOXCON 2013.

Jen v loňském roce CTBT zajistilo podání 2 národních přihlášek vynálezů a jedné mezinárodní přihlášky (PCT) a v jeho průběhu byly Fakultní nemocnici v Hradci Králové uděleny 2 patenty. CTBT také spravuje udržování již dříve udělených patentů FN HK a vyhodnocuje jejich další možnosti využití. CTBT je ve Fakultní nemocnici HK pracovištěm zodpovědným za smluvní ošetření zákazkového výzkumu s komerční sférou, tzn. vyjednávání podmínek výzkumu, kalkulaci nákladů, řešení spolujitelství vzniklého duševního vlastnictví s komerčními partnery atd. Funkce CTBT jako místa pro první kontakt s aplikační sférou měla i v roce 2013 v několika případech

za výsledek zahájení výzkumné spolupráce s tímto sektorem.

V roce 2013 byl tým CTBT úspěšný v získávání nových projektů v oblasti komercializace výsledků vědy a výzkumu. Fakultní nemocnice v Hradci Králové jako jediná z fakultních nemocnic v ČR získala projekt MŠMT, který podporuje komercializaci nadějných výsledků s vysokým aplikačním potenciálem. Celkový objem získaných prostředků dosahuje téměř 14 mil. Kč a je určen pro tři výzkumné aktivity. První z nich je práce Centra biomedicínského výzkumu, které vyvíjí dezinfekční prostředky zabírající šíření některých typů infekcí. Tyto látky mohou nalézt uplatnění zejména ve zdravotnictví, školách, v areálech letišť, na úřadech a v provozech zpracovávajících základní potraviny apod. Další finance budou investovány na otestování přístroje a navržení postupu fotodynamické terapie, která představuje novou alternativu v léčení kožních infekcí a podstatně krátí délku léčby. Úkolem třetí vědecké aktivity bylo ověření nového technického řešení adsorbéru, který umožňuje opakované použití při transplantaci ledvin od dárců s různými krevními skupinami. Jedna z operací tohoto typu již byla ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové počátkem roku úspěšně provedena.

Ing. Zuzana Boučková
Centrum transferu biomedicínských
technologií FN HK

V uplynulém období oslavili své životní jubileum, ke kterému jim dodatečně blahopřejeme, tito vedoucí pracovníci FN a LF UK:

45 let

doc. MUDr. Pavel Šponer, Ph.D., přednosta Ortopedické kliniky FN a LF UK

50 let

prof. MUDr. Pavel Červinka, Ph.D., přednosta I. interní kardiologické kliniky FN a LF UK
prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., ředitel FN

55 let

prof. MUDr. Jiří Petera, Ph.D., přednosta Kliniky onkologie a radioterapie FN a LF UK

60 let

prof. MUDr. Jan Bureš, CSc., vedoucí Katedry interních oborů LF UK
doc. Ing. Josef Hanuš, CSc., přednosta Ústavu lékařské biofyziky LF UK

XVIII. vědecká konference Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové

Dne 22. ledna 2013 se ve Velké posluchárně budovy teoretických ústavů Lékařské fakulty Univerzity Karlovy konal již XVIII. ročník vědecké konference. Konference byla zahájena po úvodních slovech spectabilis děkana Lékařské fakulty prof. MUDr. et RNDr. Miroslava Červinky, dále ředitele Fakultní nemocnice prof. MUDr. Romana Prymuly, CSc., a proděkana LF pro vědeckou činnost a doktorské studijní programy prof. MUDr. Radka Pudila, Ph.D. Cílem konference je představit granty a výzkumné projekty, jejichž příjemcem je Lékařská fakulta UK a Fakultní nemocnice Hradec Králové. Formou ústních sdělení byly přednesy ty projekty, které byly v uplynulém roce ukončeny, ve formě abstrakt a posterových sdělení byly prezentovány všechny ostatní grantové a výzkumné projekty. Tak, jako v minulém roce, doplnily přehled i projekty z operačních programů Evropské unie, přičemž ty, které jsou v závěrečné fázi řešení, byly prezentovány ústně (IT MEDIK a CEPIN). Mezi přednesenými sděleními vzbudily pozornost prezentace studentů doktorských studijních programů MUDr. M. Lánské (Aktivita vybraných trombocytárních a koagulačních markerů po LDL-aféřeze a rheoferéze, GA UK 373611), Mgr. Barbory Šalovské (Radiosenzibilizující efekt inhibice DNA reparační u linií MOLT-4 a SAOS-2: Fosfoproteomická analýza ozářených nádorových buněk, GA UK 1220313) a MUDr. Dity Protopovové (Měření endoteliální dysfunkce v rám-

ci stanovení kardiometabolického rizika u pacientů se schizofrenií, GA UK 438213). Doc. Ing. Jan Kremláček, Ph.D., přednesl výsledky projektu podpořeného Grantovou agenturou České republiky (GA ČR 309/09/0869) s názvem Předpozornostní zpracování zrakové informace u člověka: elektrofyziologická studie. MUDr. Filip Gabalec, Ph.D., se věnoval výsledkům projektu Kvantitativní analýza somatostatinných receptorů v adenomech hypofýzy (IGA MZ ČR NT/11344-4/2010) a profesor MUDr. Jiří Petera, Ph.D., prezentoval výsledky projektu nazvaného Genetická predikce pozdní toxicity radioterapie cervikálního karcinomu (IGA MZ ČR NT/11344-4/2010). Mezi projekty, které byly financovány z prostředků operačních programů MŠMT, byly prezentovány projekty IT MEDIK (prof. MUDr. Aleš Ryška, Ph.D.; doc. Ing. Josef Hanuš, CSc., MŠMT OP VK CZ.1.07/2.2.00/15.0164), dále projekt CEPIN – centrum pro inovace v biomedicíně (prof. MUDr. Radek Pudil, Ph.D., MŠMT OP VK CZ.1.07/2.4.00/17.0115) a projekt Podpora pre-seed aktivit Univerzity Karlovy mimo Prahu (prof. MUDr. Miroslav Kuba, CSc., MŠMT OP VaVpI CZ.1.05/3.1.00/13.0284). Všechna sdělení byla provázena zajímavou diskusí. Velmi kladně lze hodnotit účast především mladé generace vědců. Ukazuje se, že pořádání těchto konferencí má velký význam především pro zvýšení informovanosti všech akademických pracovníků i studentů doktorských studijních programů nejen o dosažených výsledcích, ale především podává ucelený obraz o všech podstatných směrech vědecké činnosti v obou institucích.

*prof. MUDr. Radek Pudil, Ph.D.;
sl. Aneta Silberová*

Mezinárodní konference studentů doktorských studijních programů

Ve dnech 21. a 22. listopadu uspořádala Lékařská fakulta UK v Hradci Králové již jubilejní desátý ročník Mezinárodní konference studentů doktorských studijních programů lékařských

disciplín. Jak organizátoři vyjádřili v úvodním slově, tato Konference je zcela záměrně „interdisciplinární“ uvnitř biomedicínských oborů. V době zvyšující se specializace a subspecializace, mnohdy téměř uzavírání se podoborů medicíny do sebe, je zvláště pro mladé a začínající vědecké pracovníky potřebné sledovat vývoj i v dalších disciplínách a najít inspiraci pro mezioborový výzkum a rozvoj.

Konference byla provázena velkým zájmem především zahraničních účastníků, obdobně jako v minulých letech. Všichni s velkou pozorností a živou diskusí sledovali výsledky svých kolegů ve velmi širokém záběru – od role deficitu vitamínu D po transplantací ledvin, experimentální akutní respirační distress syndrom, roli adhesních molekul u akutní myeloidní leukémie, přes proteomické analýzy při radiosensitizaci leukemických buněk, inhibici JAK1 a JAK a její vliv na senescenci buněk, až po role proteinu MEX3A v karcinogenezi, deaktivaci makrofágů u pneumokokové pneumonie a další. Výsledky své vědecké práce přednášeli studenti DSP lékařských oborů z deseti zemí Evropy – kromě České republiky a Slovenska také z Anglie, Gruzie, Chorvatska, Maďarska, Německa, Polska, Portugalska a Rakouska. Třebaže hlavním cílem Konference je vědecké setkání a diskuse mladých vědeckých pracovníků mezi sebou a roz-

šíření jejich odborného rozhledu, má i svoji soutěžní část, ve které stejně jako v předchozích letech posuzovala mezinárodní odborná porota (Anglie, ČR, Dánsko, Holandsko, Chorvatsko, Maďarsko, Německo, Rakousko) odbornou úroveň přednášek, způsob prezentace, schopnost obhájit své výsledky v diskusi a vybrala tři nejlepší práce, které fakulta ocenila nejen diplomem, ale i finanční odměnou. Porota se shodla, že naprostá většina přednesených prací byla na výborné úrovni a do-

kumentovala vysokou úroveň vědecké přípravy v biomedicínských oborech. Potvrdil to v závěrečném slově i profesor David Gordon, prezident AMSE (Association of Medical Schools in Europe) – a současně nastupující prezident World Federation of Medical Education – a profesor Zdravko Latickovic, předseda organizace ORPHEUS (Organisation for PhD Education in Biomedicine and Health Sciences in the European System), kteří společně s děkanem fakulty a předsedou odborné poroty předali vítězům ceny. V letošním ročníku byli jako nejlepší oceněni:

Bruno Miguel Correia Pereira (University of Porto, Portugal) za práci: *Regulation of CDX2 and Intestinal Differentiation in Homeostasis and Carcinogenesis: Unravelling the Role of the RNA-Binding Protein MEX3A*

Joanna Maria Warszawska (Medical University of Vienna, Austria) za práci: *Lipocalin-2 Deactivates Macrophages and Worsens Pneumococcal Pneumonia Outcomes*

Hannah Schneider (Technical University Dresden, Germany) za práci: *The Impact of Neutrophilin-2 on the CXCR4/CXCL12 Axis in the Formation of Lymph Node Metastasis in Colon Cancer*

Reprezentanti naší fakulty, **Barbora Šalovská** (Ústav lékařské biochemie) s prací *Radio-Sensitization of the Human Leukemic Cells HL-60 by ATR-Kinase Inhibitor (VE-821): Phosphoproteomic Analysis* (školitelka docentka Martina Rezáčová) a **Vojtěch Mezera** (Ústav fyziologie) s prací *Effect of INCB018424, a JAK1 and JAK2 Inhibitor, on Senescence Phenotype in Old Mice* (školitelka profesorka Zuzana Červinková) představili práce velmi dobré odborné úrovně a oba dva přispěli k dobré reprezentaci naší Lékařské fakulty a pozitivnímu hodnocení celé akce.

Porota i ostatní účastníci se shodli, že hlavní úkol Konference – setkání mladých špičkových studentů doktorských studijních programů různých zemí Evropy – byl splněn a nadšeně přijat nejen oceněnými. Prezident organizace ORPHEUS i prezident WMFE zvláště ocenili to, že naše fakulta je v tomto smyslu zcela ojedinělá v Evropě, a o to je její aktivita cennější.

Příští, jedenáctý ročník Konference, proběhne tradičně ve Výukovém centru Lékařské fakulty UK v Hradci Králové v závěru listopadu 2014.

Prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc.
děkan
Prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc.
předseda odborné poroty

Mým tajným snem jako studenta doktorského studia bylo absolvování ne jenom domácí stáže, ale i nějaké mezinárodní stáže v mém studijním oboru pracovních preventivní medicína. V druhém ročníku DSP studia jsem si tedy podala na zahraniční oddělení naší Lékařské fakulty v Hradci Králové přihlášku do programu pro studenty, Erasmus LLP. V červnu 2012 mi přišla pozitivní odezva – přijetí na zahraniční univerzitu ve švédském Göteborgu, která patří mezi nejoblíbenější univerzity ve Skandinávii, a to v časovém horizontu 5 měsíců. Mým přiděleným pracovištěm byl Department of Occupational and Environmental Medicine, které spadá pod Sahlgrenska Academy, jednu ze součástí univerzity. Mojí mentorkou se stala Anna Ekman, Ph.D., která působí jako vědecko-akademický pracovník v rámci POST DOC projektu a epidemiolog-statistik. V současné době zastává i post prezidentky asociace medicínské statistiky ve Švédsku. Mé putování začalo v lednu 2013, kdy je ve Švédsku zimní období v plném proudu. Hlavním zaměřením švédské katedry je pracovní medicína, životní prostředí v kontextu celkové ochrany veřejného zdraví populace. Mým hlavním úkolem na stáži bylo zvládnout statistický software SPSS, porozumět hlouběji epidemiologii a epidemiologickým souvislostem v pracovní medicíně, zpracovat výsledky disertační práce a samozřejmě publikovat.

V polovině stáže jsem měla možnost navštívit další švédskou univerzitu v Linköpingu (PAINOMICS Laboratory, Dept. of Medicine and Health Sciences), kde jsem byla přijata do výzkumných laboratoří zabývajících se výzkumem chronické bolesti, také akutního stresu. Mým projektem bylo za pomoci postupů tzv. salivární proteomiky zjistit, jaký je podíl alfa amylázy jako indikátoru akutního stresu v různých stresových situacích. Měla jsem možnost naučit se lépe pracovat se slinami jako biologickým materiálem a celkově poznat, jak se pracuje v proteomické laboratoři (2 gelová elektroforéza, SDS/ PAGE Western Blotting, vytváření a analyzování proteomických map). Těmto postupům bych se ráda věnovala i v budoucnu.

Kromě práce v laboratoři jsem se zúčastnila i přednášek medicínské statistiky v angličtině. Nevýhodou bylo, že mnoho velmi dobrých přednášek bylo pro mě nedostupných kvůli jazykové bariéře, přednášelo se bohužel ve švédském jazyce.

Stáž byla poměrně dlouhá, tak se naskytla i možnost cestování, které je ve Skandinávii finančně náročnější, ale rozhodně stojí za to. Navštívila jsem hlavní město Stockholm a jeho blízké okolí. Podle mého názoru patří k nejkrásnějším historickým městům, jeho návštěva byla rozhodně zážitkem. Švédsko je z politického pohledu královstvím, takže královskou rodinu v čele s panovníkem Karlem XVI. Gustavem tady cítíte a vnímáte na každém kroku. Ze Švédska jezdí také pravidelná linka zámořského trajektu směrem do Dánska, cesta trvá přibližně 4 hodiny a je jedinečnou příležitostí k tomu, jak si vychutnat krásu a čistotu skandinávské přírody, podobný zážitek mohu jedině doporučit.

Budova děkanátu University of Gothenburg

Zkušenosti získané díky této stáži si vysoce vážím. Na jejím konci jsem obdržela 2 cenné doporučující dopisy. Zvláště si cením překonání svých obav z jazykové bariéry, což jsem následně využila v rámci tříměsíční stáže na prestižní Mayo Clinic (Rochester, USA) jako jedna z nominovaných postgraduátů v roce 2013.

Tímto způsobem chci poděkovat Lékařské fakultě UK v Hradci Králové za umožnění obou zahraničních výjezdů, přednostovi Katedry hygieny a preventivního lékařství LF UK v Hradci Králové prof. Ing. Zdeňku Fialovi, CSc., a mé mentorce doc. MUDr. Jindře Šmejkalové, CSc., za jejich laskavý přístup a pomoc v době trvání stáží.

Mgr. Olga Šušoliová/interní doktorand
Lékařská fakulta UK v Hradci Králové
Ústav hygieny a preventivního lékařství

Pohled na hlavní město Švédska Stockholm z moře

Prof. Rudolf Malec slaví 90. narozeniny

V letošním roce slaví emeritní přednosta hradecké neurochirurgické kliniky prof. MUDr. Rudolf Malec, CSc., své devadesátiny. Neurochirurgická klinika uspořádala 26. února 2014 slavnostní seminář, který byl jednak přáním všeho nejlepšího oslavenci, k němuž se přidali i další účastníci jednání z klinik nemocnice, včetně přátel a obdivovatelů pana profesora, došlo však také na odborná sdělení.

Prof. Malec se narodil – a kromě několika válečných let – zůstal jak v období studií, tak i své profesionální kariéry v Hradci Králové. Středoškolská studia absolvoval na hradeckém gymnáziu a jistě byl v tomto období ovlivněn prostředím tehdejšího „salonu republiky“. Již tam – pod vlivem svého profesora výtvarné výchovy Karla Štěrbý – se začal věnovat kresbě, později se vypracoval na skvělého portrétistu, který je schopen několika tahy charakterizovat obličej či postavu. Tato schopnost výtvarného vidění okolního světa mu později ulehčila vnímání anatomických, a pak i chirurgických situací, pomohla mu v jeho schopnosti perfektně se orientovat v operačním poli.

Druhá světová válka zasáhla do jeho plánů na vysokoškolská studia, a přesto rád vzpomíná na dva roky strávené v lékárně v Novém Bydžově, kde pracoval, vnímal život na malém městě a z tohoto pobytu výtěžil nejen aktivní vztah k farmakoterapii, ale i možnost publikovat své ilustrace v tištěné podobě a zabývat se ve svých kresbách i psychologii rázovitých postav městečka.

Okamžitě po skončení války patřil k prvním, kdo nastoupil ke studiu na tehdy nově vzniklé hradecké lékařské fakultě, kde v květnu 1950 odpromoval. Během studií aktivně působil na anatomickém ústavu fa-

kulty, kde je stále možné použít jím kreslené výukové tabule. Ke konci studií už projevil zájem o neurologii a neurochirurgii, kterou tehdy začal v Hradci Králové rozvíjet asistent Petr. Vypomáhal zde nejdříve jako medik a v červnu 1950 se stal zaměstnancem chirurgické kliniky, jejíž součástí bylo i neurochirurgické oddělení. Po základní vojenské službě, kterou zčásti absolvoval v blízkých Opatovicích nad Labem a během níž se mu podařilo udržet kontakt s neurochirurgií, se vrátil na tehdy nově konstituovanou neurochirurgickou kliniku. V této době již začal pravidelně publikovat práce týkající se širokého spektra neurochirurgických problémů – ale věnoval se i tehdy ojedinělé práci, a to sestavování scénáře k filmu o ošetřování mozkových cévních výdutí operovaných prof. Petrem. Tento film později v roce 1956 získal první cenu na festivalu odborných filmů v Benátkách a ve své době, kdy se výdutě ošetřovaly radikálně jen na několika pracovištích v Evropě, byl velmi přínosný. Kromě běžné klinické práce se pak věnoval cévní problematice a z ní vytěžil v roce 1965 svoji kandidátskou a poté v roce 1966 i habilitační práci, která se týkala vyšetřování bočního mozkového oběhu pomocí orbitopletysmografie. Nikdy se nestal členem žádné politické strany – funkční místo docenta mu bylo přiznáno až za 15 let - v tomto období se však o to usilovněji věnuje neurochirurgické a zvláště traumatologické problematice, z níž vytěžil četné publikace a obhájil několik výzkumných úkolů. V řadě prací využil přínosu CT, které bylo v Hradci Králové časně instalováno. V roce 1986 se stává přednostou kliniky po prof. Petrovi a dál rozvíjí problematiku cévní i složitých nitrolebních tumorů, zvláště se věnuje otázkám použití laseru v chirurgických indikacích, k čemuž měl dobrý předpoklad

díky své technické zdatnosti. V roce 1993 byl jmenován profesorem. Léta 1986-1994, kdy působil jako přednosta kliniky, představovala pro hradeckou neurochirurgii další rozvoj v inovacích nejen operačních postupů, ale i v postupném zavádění nových metod v neurotraumatologii na jednotce intenzivní péče. S úspěchem krácel po úzké cestě, lemované na jedné straně nebezpečím konzervativismu, na druhé straně hazardérstvím nebo nekritickým podléháním neseriózním módním trendům. Dodnes publikoval na 135 vědeckých prací a přednesl více než 250 vědeckých sdělení – řadu z nich v cizině anglicky, německy, rusky.

Prof. Malec významně působil po celé toto období jako pedagog, který učil mnoho generací mediků. Ti rádi vzpomínají na jeho vtipně a graficky nadstandardně vybavené přednášky. Svě zkušenosti předával také četným postgraduálním studentům a mladším kolegům. Za tuto svoji činnost byl oceněn stříbrnou a zlatou medailí Lékařské fakulty v Hradci Králové a stříbrnou medailí UK, je čestným členem České neurochirurgické společnosti, dlouhá léta byl aktivním členem Training Committee Evropské asociace neurochirurgických společností. Působil také jako tajemník České neurochirurgické společnosti a po dvě období byl zvolen jejím předsedou.

Prof. Malec je nejen obětavým a zkušeným neurochirurgem. Aktivně se doposud účastní seminářů na klinice a zůstává svěží nejen duševně, ale i fyzicky, což mu může závidět nejen jeden šedesátník.

Přejeme mu další spokojená aktivní léta mezi námi a těšíme se z toho, že nám může pomoci svou radou či kritickým pohledem.

prof. MUDr. Svatopluk Řehák, CSc.
Neurochirurgická klinika LF a FN
Hradec Králové

Profesor Rudolf Malec

Věnovat se v životě hned dvěma profesím zároveň a dosáhnout v obou vynikajících výsledků, to se podaří jen výjimečným osobnostem. Mezi takové patří prof. MUDr. Rudolf Malec, CSc., emeritní přednosta Neurochirurgické kliniky Fakultní nemocnice v Hradci Králové, který je zároveň vynikajícím výtvarníkem – kreslířem a portrétistou. Dokladem tohoto tvrzení se stala výstava v Galerii Na Hradě, nazvaná Obrázky a kresby 1939–2014, která byla uspořádána u příležitosti 90. narozenin profesora Malce. Expozice představila průřez jeho výtvarné tvorby, nicméně prezentován byl pouhý zlomek jeho celoživotní výtvarné práce.

Prof. MUDr. Rudolf Malec se kreslení začal systematicky věnovat na gymnáziu, kde byl mimo jiné jeho pedagogem také akademický malíř Karel Štěrba, od kterého získal první rady, jak může to či ono zpracovat, zachytit. Středoškolské prostředí a zvláště pedagogický sbor, to byl vděčný námět a také vynikající průprava kreslířské zkratky, protože už nejranější kresby prof. Malce ukazují, že dokáže jednoduše a přitom přesně vystihnout osobnost portrétovaného. Jeho kresby však zároveň nepostrádají pohyb a vtip, ovšem označení karikatura a karikaturista se pan profesor rozhodně brání. Nikdy se nesnažil portrétovaného zesměšnit nebo znevážit.

Zleva PhDr. J. Bavor, prof. MUDr. Rudolf Malec, PhDr. J. Sáva, děkan LF UK prof. MUDr. RNDr. M. Červinka

Pokud se týká výběru povolání, prof. Malec přiznává, že o kariéře výtvarníka rozhodně uvažoval: „Nevěděl jsem, jestli to, co umím, k něčemu je nebo ne a napadlo mě dostat se ke kreslenému filmu, tak jsem si vyjednal přijetí s Trnkou, ten tenkrát ještě nebyl tak slavný. Nicméně mě přijal a celkem od kresleného filmu mě odradil, s tím, že by mě to asi nebavilo, protože je to celkem mechanická práce. Až dodatečně jsem pochopil, že kdo chce dělat kumšt, tak musí chtít ho dělat naplno a ne se rozmejšlet.“ Jeho kresby pak putovaly ještě na posouzení ke K. Svolinskému, který konstatoval, že z autora předložených prací by se dalo i něco více dostat. Nově založená Lékařská fakulta v Hradci Králové se však nakonec stala větším lákadlem a o volbě budoucího povolání bylo rozhodnuto. Kreslení ale ani tady nešlo stranou, protože nová fakulta měla v poválečných letech zoufalý nedostatek pomůcek, a když prof. Hromada zjistil, že má mezi studenty někoho,

Kresba z roku 1944

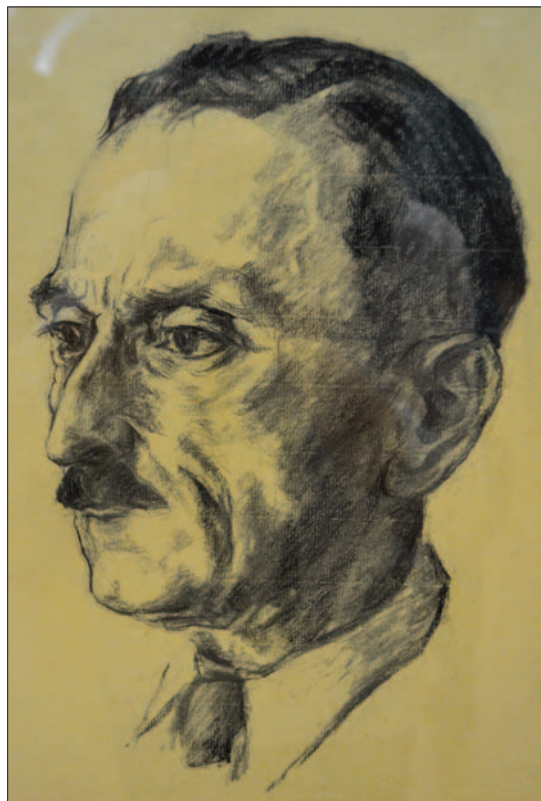
kdo dokáže nakreslit kost, zaměstnal ho na Anatomickém ústavu kreslením atlasů a anatomických tabulí. Některé přežily až do dnešních dnů a jsou stále použitelné. Postupně pak vznikla velká sbírka portrétů osobností královéhradecké medicíny, z nichž některé jsou dnes již součástí stále galerie portrétů ve Výukovém centru Fakultní nemocnice.

Pokud se týká výtvarných technik, dává dnes prof. Malec rozhodně přednost kresbě, nicméně vyzkoušel si v životě i grafické techniky – linoryt, dřevoryt a litografii. Pracoval také s uhlím, temperou, akvarelem, pastelem, nikdy ale nezkoušel malovat olejem a sám dodává, že barva mu moc nešla a nelákala ho. Expozici v Galerii Na Hradě tvořila řada drobných kreseb na téma gymnaziální léta, lidé hradečtí, lidé bydžovští – v Novém Bydžově strávil prof. Malec dva válečné roky po své maturitě; na výstavě dále autor představil portrétní kresby osobností královéhradec-

ké medicíny, obrázky z cest, několik grafik, nejrůznější novoročenky, které již řadu let tvoří pro svoji domovskou kliniku. Zcela unikátní je kreslené maturitní tablo z roku 1943, na kterém zachytil podobu všech svých spolužáků a které bylo skutečně oficiálním třídním tablem.

Retrospektivní výstavu prof. Rudolfa Malce v Galerii Na Hradě zahájil historik umění PhDr. Josef Sůva, který o autorovi řekl: „*Je to výjimečně nadaný kreslíř, který se stal profesionálem už ve dvaceti letech, což je na české výtvarné scéně nevídaný případ a mezi lékaři skutečná rarita. Expozice v Galerii Na Hradě prezentuje Malcovy výtvarné práce, které vytvořil za dlouhých pětasedmdesát let. Jedná se ale o velmi kvalitní a velmi zajímavý soubor kreseb, které nebyly z větší části nikde prezentovány a které mají význam nejen výtvarný, ale také dokumentační, a to velké ceny. Je to skvělá kronika uplynulého času, složená z lidských příběhů. Všechny Malcovy kresby mají vysokou profesionální úroveň, navazuje na tradici založenou našimi předními tvůrci v této oblasti, jako byli Adolf Hoffmeister, František Muzika nebo Antonín Pelc.*“

Osobně jsem měla tu čest, že mě výstavou provedl sám pan profesor a poskytl mi zasvěcený komentář k jednotlivým obrázkům. Nemohu než obdivovat jeho talent a píli, ale také neuvěřitelnou paměť, protože svoje kresby dokáže doplnit celými příběhy, které se týkají okolností vzniku kreseb, podrobností nejrůznějších setkání či životních příběhů portrétovaných. Ráda bych se proto připojila k ostatním gratulantům a přeji panu profesorovi kromě pevného zdraví také spoustu nových obrázků, skvělých výstav a dalších příběhů zachycených černou linkou na papíru.

Otcův portrét, r. 1942

HISTORIE MEDICÍNY VE FILATELI

Z archivu M. Vostatka

(20)

NOBELOVY CENY ZA MEDICÍNU – E. BEHRING A P. EHRLICH

Začátek 20. století byl zlatým věkem německé medicíny. Jejimi hlavními představiteli byli Robert Koch – objevitel bacilu tuberkulózy 1882; Nobelova cena 1905 (viz Scan 3/2011, s. 19) a dále Emil Behring a Paul Ehrlich.

Emil von Behring (1854–1917) – zakladatel séroterapie

Pracoval nejprve jako asistent R. Kocha na Ústavu hygieny Univerzity Berlín, později pak jako ředitel Ústavu experimentální terapie v Marburgu. Je zakladatelem pasivní imunizace, tj. léčebného podávání sér, obsahujících hotové protilátky vytvořené v krvi zvířete (nejčastěji koně), jemuž bylo podáno sérum jiného zvířete, infikovaného příslušnou infekcí, např. tetanem, záškrtcem (difterií) nebo tuberkulózou. Behring byl v roce 1901 prvním laureátem Nobelovy ceny za fyziologii a lékařství, za objev séroterapie, zejména antidifterického a antitetanového séra.

Paul Ehrlich (1854–1915) – zakladatel chemoterapie

Obdobně jako Behring, zahájil P. Ehrlich svou vědeckou kariéru na berlínském ústavu R. Kocha. Zde pracoval na problematice imunity a také objevil metodu na barvení bacilů tuberkulózy, což umožnilo mikroskopickou diagnostiku této choroby. Později se stal ředitelem Ústavu pro výzkum séra v Berlíně a ve Frankfurtu n. M. Jeho zájem se však postupně přenesl ze séroterapie na léčbu chemickými látkami – chemote-

rapii. Jeho hlavním objevem je syntéza preparátu obsahujícího arsen – prvního účinného léku proti syfilis, v roce 1910. Preparát se původně nazýval prostě 606 (podle počtu testů, které s ním Ehrlich provedl), později byl nazván Salvarsan. Ehrlich získal Nobelovu cenu v roce 1908 za své práce ve výzkumu imunity.

Behring s Ehrlichem se odborně sešli v roce 1890, kdy společně řešili problematiku antiséra z krve koní. Později se však jejich vztahy zhoršily, zejména kvůli rozdílnosti osobností – Behring byl více podnikatelem, který průmyslově vyráběl své produkty, zatímco Ehrlich byl čistým výzkumníkem v laboratoři a peníze pro něj nebyly důležité.

Známku v hodnotě 1,44 EUR vydala Německá pošta v roce 2004.

Soukromá odborná škola pro ženská povolání Školských sester de Notre Dame v Hradci Králové

Podle legislativy Rakouska-Uherska i předmnichovské republiky patřily do kategorie soukromých škol i všechny školy církevní. V Hradci Králové se soukromé dívčí školství týkalo přede-

há kongregační budova v Červeného ulici (dnes U Soudu 813/7), která měla sloužit jako klášterní škola. Přemístily se sem kurzy a školy, které řeholnice vedly. Část budovy byla také pronaja-

pouze pro dívky, které chtěly vstoupit do kongregace. V roce 1925 byl tento kurz přeměněn na dvouletou soukromou školu ženských ručních prací, pro malý zájem byl však zrušen.

Budova penzionátu a školy na Pospíšilově třídě, 20. léta 20. století

vším škol a kurzů zřizovaných kongregací Školských sester de Notre Dame a ošetrovatelské školy zřizované kongregací Šedých sester III. řádu sv. Františka. Soukromé školy zřizovaly také fyzické osoby. Mezi nejvýraznější patřila soukromá kuchařská škola Anuše Kejřové na Pouchově. Vedle toho existovala samozřejmě řada soukromých učitelů hudby, zpěvu, tance a cizích jazyků.

Pedagogická činnost Školských sester de Notre Dame v Hradci Králové

Vzhledem k rozvoji činnosti řádu a jeho výukovým aktivitám ve městě nechala kongregace v letech 1899 až 1901 na Pospíšilově třídě postavit reprezentativní budovu podle projektu architekta Viktora Weihengsta. Dne 18. 8. 1901 byla vysvěcena biskupem Eduardem Brynychem a nesla oficiální název Penzionát císaře Františka Josefa I. V klášterním areálu byly nejen pokoje řeholnic, penzionát pro dívky, ale také dívčí obecná škola a mateřská školka, místnosti pro soukromé hodiny hudby a cizích jazyků. V letech 1931 až 1932 byla na zahradě areálu postavena dru-

há kongregační budova v Červeného ulici (dnes U Soudu 813/7), která měla sloužit jako klášterní škola. Přemístily se sem kurzy a školy, které řeholnice vedly. Část budovy byla také pronaja-

Kurz pro vzdělání učitelek pro dětské opatrovný a mateřské školy

Výnosem c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 21. února 1902 (č. 3302) bylo povoleno kongregaci zřízení Soukromého kurzu pro vzdělání pěstounek (učitelek) pro dětské opatrovný a mateřské školy v Hradci Králové. Vyučování začalo ve školním roce 1902/3. Největší zájem byl o tento kurz až ve dvacátých a třicátých letech, kdy výuku zpestřovala řada exkurzí, návštěva divadla, koncertů, kina, výlety atd. Kurz ukončil svoji činnost ve školním roce 1939/40.

Soukromý kurz ručních prací

V roce 1908 získala kongregace souhlas pro otevření soukromého kurzu ručních prací tzv. industriálního kurzu. Tento kurz ručních prací byl určen

Zřízení odborné školy pro ženská povolání

Na žádost generální představené kongregace Chudých Školských sester de Notre Dame v Horažďovicích ze dne 27. 4. 1940 povolilo Ministerstvo školství a národní osvěty v Praze zřízení Soukromé odborné školy pro ženská povolání Školských sester de Notre Dame v Hradci Králové s českým jazykem vyučovacím. Výnosem ministerstva školství a národní osvěty ze dne 27. 5. 1941 bylo škole uděleno právo veřejnosti.

Umístění ústavu a chod školy

Škola byla umístěna do budovy na Pospíšilově třídě, fungovala jako dvouletá a bylo zde vyučováno česky. První ředitelkou byla Gizela Výthová. Vyučovala se zde zdravotěda a péče o dítě, dějepis, vychovatelství, počty, nauka o domácím hospodářství a potravinách, zpěv, tělocvik, šití prádla a kreslení stříhů, dále římsko-katolické náboženství a německý jazyk. Místnosti pro školu byly projektovány v kongregační budově v ulici Červeného, budova však byla zabráná pro německé školství, takže škola byla umístěna do budovy na Pospíšilově třídě. V obsazené budově mohla škola využívat pouze kuchyň s příslušenstvím a tělocvičnu. Školné činilo 200 korun za každé po-

Absolventky kurzu těsnopisu před budovou v Červeného ulici, 1934

Účastnice kurzu šití pořádaného při odborné škole školských sester, 30. léta 20. století

loletí, platilo se 50 korun zápisné, dívky připlácely také na školní pomůcky. Kongregace poskytovala úlevy na školném, nemajetným žákyním bylo školné odpuštěno. Na konci každého školní-

1945 zabrala klášterní dům sovětská armáda.

Po válce byla dne 17. 9. 1945 činnost odborné školy výnosem ministerstva školství a národní osvěty obnovena.

ho roku byla pravidelně uspořádána výstava výkresů a ručních prací všech studentek. Dne 8. 9. 1942 byla však škola výnosem ministerstva školství a osvěty zrušena. V roce 1943 musely řeholnice uvolnit i část budovy penzionátu pro německý internát a školou. Koncem války sloužily obě budovy ranějším vojákům, v roce

Škola byla přestěhována do kongregační budovy v ul. Červeného, kde měla k dispozici ředitelnu, sborovnu, pracovnu, dvě učebny, kabinet, knihovnu, tělocvičnu a kuchyň s příslušenstvím. Ke dni 1. 4. 1949 však byla opět škola zrušena, zestátněna a přidělena pod správu hradecké odborné školy pro ženskou povolání. Po roce 1948 přišla kongregace o obě budovy. V roce 1950 byla většina sester násilně převezena do soustředovacích klášterů v pohraničí. To znamenalo ukončení mnohaleté tradice a úspěšného vyučování dívek kongregací školských sester v Hradci Králové.

PhDr. Pavla Koritenská,
Muzeum východních Čech
v Hradci Králové
(Fotografie archiv MVČ
+ soukromá sbírka)

Odborné akce pořádané pracovišti FN a LF UK, které se uskuteční v následujícím období:

10.–12. 4. 2014	Symposium Psychiatrie v čase a čas v psychiatrii Psychiatrická nemocnice v Jihlavě
11.–12. 4. 2014	17. seminář mladých patologů a 41. sjezd Společnosti českých patologů Areál zámeckého pivovaru, Litomyšl
11.–12. 4. 2014	Symposium Komplexní vyšetření poruch sluchu v ambulantní i klinické praxi Učebny Psychiatrické kliniky, Hradec Králové
23.–25. 4. 2014	XXI. postgraduální kurz v neurochirurgii s tématem neurotraumatologie Nové Adalbertinum, Hradec Králové
24.–25. 4. 2014	XVIII. Hradecké gastroenterologické a hepatologické dny a VIII. Mezinárodní endoskopický workshop Výukové centrum Lékařské fakulty UK v areálu FN, Hradec Králové
13. 5. 2014	60. konference SVOČ, Výukové centrum Lékařské fakulty UK v areálu FN, Hradec Králové
14. 5. 2014	Hradecký kardiochirurgický den k životnímu výročí prof. Dominika
16.–17. 5. 2014	13. setkání českých a slovenských alergologů v Litomyšli
16.–17. 5. 2014	Futurum Ophthalmologicum Anenské lázně, Lázně Bělohrad
16.–17. 5. 2014	Společná ORL konference Pardubického a Královéhradeckého kraje na téma Festival kazuistik Hotel Devět skal, Sněžné - Milovy
22.–23. 5. 2014	X. Hradecký genetický den Nové Adalbertinum, Hradec Králové
4. 6. 2014	482. Plenární zasedání Fyziologické a biologické sekce ČLS JEP v Hradci Králové Velká posluchárna Lékařské fakulty UK, Hradec Králové
20.–21. 6. 2014	10. konference Společnosti radiační onkologie, biologie a fyziky Nové Adalbertinum, Hradec Králové
23. 6. 2014	Testování jazykových dovedností studentů v terciární sféře pro jazykovou výuku typu LSP Výukové centrum Lékařské fakulty UK v areálu FN, Hradec Králové

Zpráva o knize

Zdeněk Doubek (editor publikace: Prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc.):

Kapitoly z historie zdravotnictví v Hradci Králové Od středověku do vzniku Nové nemocnice

Vydalo nakladatelství ATD Miroslav Všečeka, 2013, str. 50

Jak uvádí v úvodu publikace její editor prof. Šteiner, jde o soubor článků, které vycházely v letech 2011–2013 pod titulem Historie královéhradeckých špitálů, nemocnic a všeho, co se lékařství týká v časopisu Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty UK v Hradci Králové SCAN.

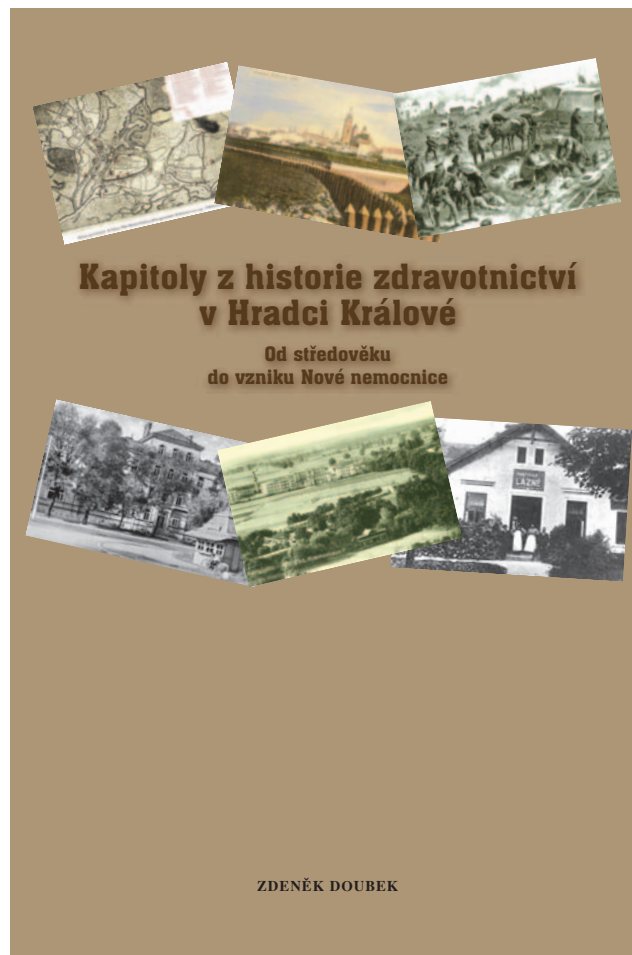
Autor Zdeněk Doubek, královéhradecký rodák, ač není historik, po léta sledoval a bádá v archivech po historii svého rodného města. Svá bádání završil koncem roku 2009 vydáním bohatě ilustrované a velmi úspěšné publikace Starý Hradec Králové dům od domu, ve které zachycuje dostupnou historii 213 domů na Velkém náměstí a jeho okolí. Za tuto publikaci jej město Hradec Králové jmenovalo laureátem Hradecké múzy za rok 2009. Kromě toho je Z. Doubek autorem mnoha dalších publikací s historickou tematikou jako Historie městské hromadné dopravy, Létání a letiště v Hradci Králové, Pohled do historie Nového Hradce Králové, Bílá věž a stovky článků, ve kterých čtenáře seznamuje s minulostí svého rodného města, které mu přirostlo k srdci.

Je nutno vyjádřit dík prof. Šteinerovi, že vydáním této publikace, ve které shromáždil jednotlivé články Zdenka Doubka, nám umožnil seznámit se jedinečným a komplexním způsobem s vývojem zdravotnictví na území našeho města Hradce Králové od středověku až do otevření Nové nemocnice v roce 1928.

Publikace obsahuje celkem 10 kapitol. První kapitola zahrnuje nejstarší období od 13. do 15. století, tehdejší zdravotnictví charakterizuje vznik špitálů, které byly zakládány u kostelů a klášterů. Špitály jsou právem pokládány za předchůdce nemocnic. Nacházeli v nich útočiště lidé přestárlí a nemocní. Hlavní péče spočívala v úpravě životosprávy a v koupelích. Hlavními nositeli klášterní medicíny byli benediktini, v Hradci Králové pak Řád německých rytířů – křižovníků s hvězdou, doložený v r. 1251. Jsou zmíněny i další hradecké špitály, včetně špitálu pro malomocné při kostele sv. Václava na Střezině, zbořeného v roce 1778. Žádný ze špitálů se nedochoval. K jejich zániku přispěly husitské války, třicetiletá válka, obléhání města Švédý (1640 a 1645) a přeměna Hradce Králové na pevnost (od r. 1766).

Druhá kapitola je věnována morovým epidemiím. Jen v letech 1354 až 1495 bylo popsáno osm epidemií moru. Není však jasné, zda nešlo také o jiné epidemie. Kapitola se pak podrobně zabývá morovými epidemiemi v průběhu 16.–17. století, kdy z šíření nemocí byli obviňováni Židé, kteří se pod hrozbou ztráty hrdla museli z města vystěhovat. Pohřby se při velkých epidemiích konaly brzo ráno, nebo pozdě večer, aby obyvatelstvo nemělo tušení, kolik lidí nákaze podlehlo.

V kapitole věnované lékařům a lékárníkům 16.–18. století se dovídáme, že první lékárníci (apatykáři) jsou zmíněni po roce 1555 a o prvním lékaři je zmínka v r. 1578. Lékaři byli velmi váženi a kromě platu vyjádřeného v kopách českých grošů, později až 80 zlatých, dostávali naturální požitky ve formě sáhů dřeva a korců žita. Lékař směl léčit jen lidi ve městě, vyšší stavu a šlechtice jen se svolením purkmistra.

V období 18.–19. století postihla město několikrát epidemie cholery (1743, 1806, 1849). V roce 1735 je zaznamenán Starý městský špitál a dva významní královéhradečtí lékaři – slavný vídeňský patolog Karel Rokitanský a Jan Nepomuk Eiselt, čestný občan města Jičina a jako krajský fyzik (epidemiolog) čestný občan města Hradec Králové. Je pohřben na „Slavičíně“ na hřbitově na Zámečku (dnes s těžko čitelným nápisem na pomníku). Je zde i zmínka o očkování dětí proti neštovicím látkou z kravských neštovic v r. 1864.

Velmi podrobně je popsáno zavlečení přjice do Hradce Králové s první zmínkou v roce 1773 i velké úsilí města v boji s touto pohlavní chorobou. Nemocnými byli hlavně vojáci, ale jinak v Evropě i v našich zemích byli mezi postiženými i vladaři a umělci a v 19. století byla syfilis pokládána za nejčastější příčinu smrti. Hradec Králové nezůstal ušetřen ani pravých neštovic, když onemocněli hlavně studenti a mistři semináře.

Rakousko-pruská válka u Hradce Králové, kdy se střetly statisícové armády na obou stranách, vedla k tisícům mrtvých a ještě většímu počtu raněných. Město se proměnilo v obrovský lazaret, pro velký počet raněných však nemohla být poskytnuta pomoc všem potřebným. Následná epidemie cholery kosila jak vojáky, tak i civilisty a jen ve Věstarech zemřela na cholera třetina obyvatelstva.

V kapitole O bábení je zachycen vývoj porodnictví. Porody zajišťovaly porodní báby, které svoje dcery již od 12 let braly s sebou k porodům, aby je naučily vedení porodu. Od roku 1850 získaly označení porodní babičky a od roku 1927 porodní asistentky. Lékaři byli zváni k porodům jen při komplikacích (pozn.: podobně tomu bylo i ve starém Egyptě). Porodů v soukromí postupně ubývalo.

Po epidemii pravých neštovic v roce 1882 byla postavena první nemocnice z prken. Již v roce 1886 byla zbourána, protože na základě nařízení o stavbě infekčních nemocnic byla postavena nová zděná infekční nemocnice, která se po stavbě infekčního oddělení v okrese nemocnici stala chudobincem. Po přechodném období, kdy funkce nemocnice plnila nemocnice v Nechanicích, byla vybudována v roce 1887 nemocnice u Malšovického mostu nesoucí jméno Veřejná nemocnice arcivévodkyně Elišky. Sekundářem byl MUDr. Otakar Klumpar, který se později stal primářem, po jeho abdikaci funkci primáře zastával MUDr. Bedřich Honzák, asistent prof. Karla Maydla. Kapacita nemocnice však nedostačovala, a to ani po dostavbě jednoho podlaží. Pro Novou nemocnici bylo vybráno místo při soutoku Labe s Orlicí. Podle plánu stavitele Bedřicha Adámka z Prahy měla nemocnice pavilónovou a parkovou úpravu. Nemocnice byla slavnostně otevřena v roce 1928 a po vzniku Lékařské fakulty UK v Hradci Králové se stala nemocnicí fakultní. Dočasně byla ve Staré

nemocnici umístěna neurologie, ortopedie, stomatologie a rehabilitace, pro kterou byla postavena nová budova.

Tento článek uvádí jen torzo zajímavých údajů z původní publikace, kterou vřele doporučuji k přečtení.

Kniha vyšla za finanční podpory Statutárního města Hradec Králové, Fakultní nemocnice Hradec Králové a Lékařské fakulty UK v Hradci Králové.

prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Teprve po uzávěrcce tohoto čísla Scanu k nám dorazila velmi smutná a téměř neuvěřitelná zpráva o náhlém úmrtí pana prof. Chrobáka. K této významné osobnosti LF UK, FN a české hematologie resp. medicíny vůbec se proto ještě vrátíme ve vzpomínkách v rámci příštího čísla.

Galerie moderního umění v Hradci Králové

Vedle stálé expozice, zaměřené na české výtvarné umění 20. století, Galerie moderního umění v Hradci Králové v současné době představuje také výstavu českého výtvarného umění 19. století. Ta se soustředí především na krajinomalbu a portrét. Od 27. února do 10. dubna si návštěvníci mohou ve výstavních sálech v přízemí prohlédnout výstavu s názvem **Co všechno máme...**, která představuje nejdůležitější sbírkové přírůstky z posledních pěti let a také díla, která byla do nedávna zapůjčena na výstavách.

Touto výstavou se zároveň Galerie na delší dobu rozloučí s veřejností, budova GMU se totiž bude od 11. dubna zavírat kvůli plánované rekonstrukci. V předvečer uzavření, tedy **10. dubna**, se bude konat galerijní **Nocturno** – videoprojekce na fasádu budovy od Daniela Hanzlíka a Pavla Mrkuse. Začátek projekce je plánován na 21:00 hod.

Jana Klimešová
Galerie moderního umění

Kam za kulturou v Hradci Králové:

	GALERIE NA HRADĚ
12. 3.–14. 4. 2014	Veselý, Hejný, Havlíčková - výstava obrazů, grafiky, plastik a fotografií
16. 4.–5. 5. 2014	Michail Ščigol - výstava obrazů
7. 5.–16. 6. 2014	Josef Bavor - výstava obrazů
	KLICPEROVO DIVADLO HRADEC KRÁLOVÉ
17. 5. 2014	David Drábek - Velká mořská víla - Premiéra
15. 2.–15. 5. 2014	výstava Vladimír Komárek - Obrazy
21.–30. 6. 2014	XX. Mezinárodní festival divadlo evropských regionů
	MUZEUM VÝCHODNÍCH ČECH
9. 5.–16. 11. 2014	Zámečnická škola - výstava ke 140. výročí založení Zámečnické školy v Hradci Králové
20. 6.–16. 11. 2014	Mým národům! - První světová válka na frontách i v zázemí

Studentské akce

Podzimní koncert

Na počátku přípravy již tradičního podzimního koncertu, na kterém vystupují studenti naší fakulty, jsme si nebyli zcela jisti, zda se nám podaří dostatečně naplnit program. Důvody byly hned dva, několik tradičních účinkujících z předchozích let již úspěšně ukončilo studium, další studenti byli na praxích mimo Hradec Králové. Naše obavy se ale naštěstí nenaplnily, organizátorce koncertu S. Mečtířové se ozvali aktivní hudebníci a další zájemci z nižších ročníků. Před vlastním vystoupením proběhly přehrávky, na základě kterých byl sestaven konečný program.

Koncert se konal při příležitosti Dne boje za svobodu a demokracii 18. 11. 2013, mezi hosty přivítal proděkan prof. M. Kuba mimo jiné také hejtmana Královéhradeckého kraje L. France. V první části programu zazněly především skladby z klasického klavírního repertoáru od Mozarta přes Debussyho až po Dvořáka. Zpestřením byla i recitace úryv-

ků z Puškinova Evžena Oněgina s hudebním doprovodem. Druhá část koncertu se nesla v moderních rytmech. Vedle čínských písní zazněly melodie z filmu Titanic, Schmidtova All of me a slavná skladba od Led Zeppelin Stairway to heaven. Finále programu obstarali Matuškovci se dvěma písničkami z repertoáru P. Bobka a M. Chladila. Velmi dobré výkony účinkujících odměnila zaplněná velká posluchárna dlouho-trvajícím potleskem. Největší ovace si oprávněně vysloužil akordeonista J. Dokoupil za brilantní přednes skladby Carousell. Na závěr si všichni přítomní zazpívali Gaudeamus igitur. Koncert se rozhodně vydařil, a to nejen podle názoru organizátorů, díky účinkujícím z nižších ročníků se nemusíme o budoucnost této unikátní akce obávat. Je to pro nás velmi potěšitelné zjištění a povzbuzení pro přípravu v pořadí již pátého koncertu studentů, který se uskuteční opět na podzim.

Doc. MUDr. A. Stoklasová

Při příležitosti 95. narozenin Miroslava Zikmunda jsme vzpomněli na jeho účast při slavnostním předání Pamětní medaile UK Siru E. Hillarymu v historických sálech UK dne 4. 11. 1993. Na tuto událost pan Zikmund doprovodil svého celoživotního přítele a povýšil tento slavnostní akt na přátelské a srdečné setkání dvou významných osobností, postrádající jakoukoli obřadnost. Obdivujeme u pana Zikmunda duševní i tělesnou svěžest a kondici, kterou si uchoval do dnešních dnů. V těchto dnech při příležitosti životního jubilea udělila Univerzita T. Bati ve Zlíně Miroslavu Zikmundovi za celoživotní práci titul dr. h. c.

Pozn.: Narozen 14. 2. 1919; od r. 1947–1964 s přestávkou na cestách Afrikou, Asií, Oceánií a Jižní Amerikou. Od r. 1968 nesměl publikovat a veřejně vystupovat.

Z HISTORIE ČESKÝCH ŠPITÁLŮ

Špitál v Nových Hradech

Na okraji Novohradských hor, v půvabné zalesněné krajině s rybníky (foto 1), leží město, původně osada, která byla založena ve 13. stol. pány z Landštejna (Vítkovci, erbu stříbrné růže v červeném poli) při hradu, chránícím zemské pomezí Vitorazské obchodní stezky. Rožmberkové r. 1359 osadu rozšířili, vzniklo městečko a r. 1553 Petr z Rožmberka nechal stavět u Horní brány špitál.

Roku 1663 získal panství francouzský generál Buquoy za služby císaři Ferdinandu II. jako splátku za vojenské výdaje při dobývání města. Tento osvícený rod postavil v městě poničeném válkou řadu budov: servitský klášter s kostelem Petra a Pavla, divadlo, radnici (foto 2), lékárnu (sloužila až do r. 1960, byla vyhlášena za unikátní movitou památku a město za památkovou zónu), zámek a přestavěl špitál (foto 3), který zaopatřil ranhojičem, porodní bábou a lékařem. Zakládal rybníky, přírodní parky (Žofínský, Hojnovodský, Terezino údolí) a sklárny (vynález a výroba černého a červeného hyalithu), v 19. stol. zavedl železnici, telegraf, poštu, policejní a finanční stráž.

Počátkem 19. stol. v době válek sloužil špitál jako lazaret pro ruské vojáky a ubytovna pro vojenské řemeslníky. Později byla budova upravena a zřízeno v ní soudní vězení se čtyřmi „ajnclicky“, s bytem pro zřízence. Časem sloužila jako škola a v současnosti jsou zde byty.

Poslední majitel K. J. Buquoy, ačkoliv se v době protektorátu politicky neangažoval, byl r. 1945 zatčen, obviněn z kolaborace, odsouzen ke konfiskaci majetku a těžkému žaláři, kde r. 1952 zemřel jako úhlavní nepřítel země české.

Jan Smit

ZEMĚ LIDÍ OBJEKTIVEM JANA SMITA

SEGESTA – STAROVĚKÉ MĚSTO ELYMŮ

Během naší cesty po Sicílii jsme navštívili jednu z nejznámějších, nejkrásnějších a přitom nejméně probádaných archeologických lokalit – Segestu. Město založili původní obyvatelé Elymové v západní části ostrova, v úrodné krajině nedaleko Tyrhénského moře (pozn. 1). Díky výhodné poloze kontrolovalo obchodní cesty, vedoucí od pobřeží do vnitrozemí a bylo chráněné strmými svahy a obrannými zdmi.

Původní obyvatelé přijali s příchodem kolonizátorů řeckou kulturu a civilizaci. Již v 5. stol. př. Kr. postavili obrovský dórský chrám, zasvěcený neznámému božstvu. Svatyně stojí mimo městské hradby, ze tří stran obklopena kopci, její samota působí zádumčivě, až tajemně (foto 1) a přístup k ní stráží římská socha Medúsy (foto 2). Stavbu tvoří 6x14 mohutných sloupů bez kanelování, cely, oltáře a nezastřešená kultovní místnost svědčí o rituálech, konaných pod „nebeskou klenbou“, nejspíš na přenosných oltářích. Řecká architektura byla zcela přizpůsobena zvláštnostem náboženských požadavků lidu Elymů a je jednou z velkých staveb na Sicílii, postavených v r. 430 př. Kr.

Druhou významnou stavbou je divadlo ze 3. stol. př. Kr., vybudované na samém vrcholu městské akropole Mt. Barbero (431 m, foto 3). Půlkruhové hlediště, vytesané do svahu pro 3 000 diváků, vysoko nad údolím a úžasným panoramatem okolních hor, poskytne návštěvníkovi velkolepý pohled na úrodnou krajinu až k modravému zálivu s bývalým antickým přístavem Castellmare del Golfo (foto 4).

Nepatrné trosky města, stopy po veřejných budovách, vilách, svatyních atp., jsou rozesety na terasách strmého svahu.

Město, které trpělo válkami se sousední řeckou kolonií Selinús, Kartágem a Athénami, se podvolilo Římu, který ho podporoval (pozn. 2). Ve 2. punské válce bylo napadeno a pobořeno Hannibalem, nepřitelem Říma a vzbouřenými otroky. Během 2. stol. n. l. se obyvatelstvo přestěhovalo do přístavu, kde byly lepší životní podmínky a obchodní příležitosti (pozn. 3). V 5. stol. n. l. Geiserich s Vandaly město dobyl a vypálil. Později bylo osídleno Saracény (stopy po mešitě), Normané zde v 11. stol. postavili hrad a tříapsidovou baziliku. Zcela opuštěno bylo ve 13. stol.

Majestátní chrám, velkolepý svou polohou v odlehleém místě uprostřed hor a divadlo s nezapomenutelným fascinujícím rozhledem na okolní přírodní scenérii se návštěvníkovi trvale vryje do paměti.

Jan Smit

2

Pozn. 1 – Elymové – jeden ze tří původních sicilských národů. Jedna z verzí o jejich původu praví, že jsou potomci uprchlíků z hořící Tróje.

Pozn. 2 – Římané měli stejný mýtický původ, považovali je za příbuzné, proto je ochraňovali a podporovali. Segesta nepatřila do Velkého Řecka, hlásila se k Římu.

Pozn. 3 – Castellmare del Golfo, bývalý antický přístav města Segesty, Saracénů a Normanů, kteří zde zanechali řadu památek, je využíván dodnes.

ARCHITEKT A UMĚLCI – UMĚLCI A ARCHITEKT
PROKOP, DRDA, EXNAR, MIŠÍK
výstava v Galerii Na Hradě, říjen – listopad 2013

